

ZUR STILISTIK DER ÄLTEREN GRIECHISCHEN URKUNDEN

Von den Hauptwerken, welche sich eine Gesamtbetrachtung der griechischen Urkunden in sprachlicher Beziehung mit Ausschluss des Dialekts zur Aufgabe gemacht haben, beschränkt sich das bekannte Buch von Meisterhans-Schwyzler auf die Grammatik der attischen Inschriften, zerfallend in die übliche Einteilung in Formenlehre und Syntax, während die Bücher von S. Reinach, *Traité d'épigraphie grecque* . . . Paris 1885, G. Hinrichs, *Griechische Epigraphik* in Iwan Müllers Handbuch der klassischen Altertumswissenschaft Bd. I, Nördlingen 1886, S. 329 bis 474 und besonders Larfeld, *Handbuch der griechischen Epigraphik* I Leipzig 1907 und II Leipzig 1902, eine Erweiterung der ersten Darstellung in Iwan Müllers Handbuch, München 1892, nach längeren Betrachtungen über Schriftcharakter, Alphabet, Technik usw. ihr Hauptaugenmerk auf die verschiedenen Arten von Urkunden und die in ihnen üblichen Formeln richten. Ueber stilistische Besonderheiten erfahren wir so gut wie nichts. Da aber auch diese der Beachtung wert sind, wollen wir im folgenden als Beispiel eine Sammlung von Stellen aus älteren griechischen Urkunden geben, welche statt oder neben der einfachen oder summarischen Ausdrucksweise Satz- und Wortwiederholungen und häufig damit verbundene Abwechslung in der Wortstellung und Wortform zeigen. Wir berücksichtigen ausser den Inschriften auch die sonst überlieferten Urkunden und Gesetzfragmente, die Gesetzentwürfe Platos in seinem Werke über die Gesetze und Aristoteles' *'Αθηναίων πολιτεία*, da sich Gesetzentwürfe und Verfassungsdarstellung naturgemäss an die Ausdrucksweise der Gesetze und Urkunden schliessen. Die Stellen sind zitiert nach dem *C(orpus) I(nscription) A(tticarum)* und nach den *I(nscriptiones) G(raecae)*, soweit d

erschienen sind, andernfalls nach den bequem zugänglichen Publikationen von Collitz Bechtel, Sammlung der griechischen Dialektinschriften (SGDI), Michel (Recueil d'inscriptions grecques), Ziehen (Leges Graecorum sacrae II 1) oder den einzeln genannten Publikationen. Unbedingte Vollständigkeit ist wegen der Fülle des Materials nirgends angestrebt worden, die nötige Anzahl von Beispielen dürfte jedoch überall vorhanden sein. Die attischen Belege sind als am leichtesten verständlich vollständiger gegeben und meistens vorangestellt worden. Die Klammern sind bei sicheren Ergänzungen fortgelassen, die Vokale und Diphthonge zum leichteren Verständnis der κοινή angepasst worden.

Wir behandeln zunächst die Wiederholungen im Texte, bestehend aus Wiederholungen von ganzen Sätzen oder Wörtern in demselben Satze oder in aufeinander folgenden Sätzen.

Wiederholungen allgemeiner Art.

Gleiche Straf- oder Prozessbestimmungen zu verschiedenen Vergehen oder Verbrechen werden zu den einzelnen Abschnitten wiederholt.

CIA IV I, 18. 19 S. 138 μη . . .]άναι χύτραν μηδ . . . μηδὲ τὸ πῦρ ἀν[άπτ]ειν· ἐὰν δέ τις τοῦτων τι δρᾷ εἰδώς, ἐξεῖναι θωᾶν μέχρι τριῶν ὀβελῶν τοῖσι ταμίασι. τοὺς ἱε[ροῦργ]οῦντας . . . [μη . . .] μηδ' ὄνθον ἐγλ[. . . ἐὰν δέ τις τοῦτων τι δρᾷ εἰδώς, ἐξεῖναι θωᾶν μέχρι τριῶν ὀβελῶν τοῖσι ταμίασι. Gesetz Demosth. 24, 113 εἰ μὲν τις μεθ' ἡμέραν ὑπὲρ πενήκοντα δραχμὰς κλέπτει, ἀπαγωγὴν πρὸς τοὺς ἑνδεκ' εἶναι, εἰ δέ τις νύκτωρ ὁτιοῦν κλέπτει . . . ἀπαγαγεῖν τοῖς ἑνδεκ', εἰ βούλοιο. τῷ δὲ ἀλόντι ὧν αἱ ἀπαγωγαί εἰσιν . . . εἶναι . . . θάνατον τὴν Ζημίαν. καὶ εἴ τις γ' . . . ἰμάτιον ἢ ληκύθιον ἢ ἄλλο τι φαυλότατον . . . ὑφέλοιο . . . καὶ τούτοις θάνατον . . . εἶναι τὴν Ζημίαν. CIA II 841 ἂν δέ τις ληφθεὶ κόπτων ἢ φέρων τι τῶν ἀπειρημένων ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἂν μὲν δοῦλος εἴ ὁ ληφθεὶς, μαστιγῶσεται πενήκοντα πληγὰς καὶ παραδώσει αὐτὸν καὶ τοῦ δεσπότη τοῦ νόμου ὁ ἱερεὺς τῷ βασιλεῖ καὶ τεῖ βουλευεῖ κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων· ἂν δὲ ἐλεύθερος εἴ, θοάσει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς μετὰ τοῦ δημάρχου πενήκοντα δραχμαῖς καὶ παραδώσει τὸ νόμα αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ καὶ τεῖ βουλευεῖ κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς βουλῆς

καὶ δήμου τοῦ Ἀθηναίων. Inschrift aus Teos Michel 1318 ὅστις φάρμακα δηλητήρια ποιῶ ἐπὶ Τηίοισιν τὸ ξυνὸν ἢ ἐπ' ἰδιώτη, κείνον ἀπόλλυσθαι καὶ αὐτὸν καὶ γένος τὸ κείνου. ὅστις ἐς γῆν τὴν Τηίην κωλύει σίτον ἐσάγεσθαι . . . κείνον ἀπόλλυσθαι καὶ αὐτὸν καὶ γένος τὸ κείνου . . . ὅστις Τηίων ἐ[ῤ]ῥῶν ἢ αἰσυνμήτη [. . .]η ἢ ἐπανισταίτω . . . , ἀπόλλυσθαι καὶ αὐτὸν καὶ γένος τὸ κείνου usw. Labyadeninschrift aus Delphi Ziehen 74 Δ αὶ δ' ἄλιαν ποιούντων ἄρχων ἀπειή, ἀποτεισάτω ὁ δελόν, καὶ συγχεί, ἀποτεισάτω ὁ δελόν. Lokrische Epökeninschrift IG IX 1, 334 ὅστις κατὰ Φεραδικότα διαφθείρη . . . ἄτιμον εἶμεν καὶ χρήματα παματοφαγεῖσται. τῶνκαλειμένῳ τὰν δίκαν δόμεν τὸν ἄρχόν . . . αἴκα μὴ διδῶ τῶνκαλειμένῳ τὰν δίκαν, ἄτιμον εἶμεν καὶ χρήματα παματοφαγεῖσται. Beschluss aus Ilion, wahrscheinlich auf ältere Vorlage zurückgehend, Michel 524 C. . . ἐγμιαροῦ γένωνται . . . δίκην δὲ εἶναι περὶ τούτων αἰεὶ, μέχρι τέλος δίκης γένηται δημοκρατουμένων Ἰλιέων . . . ἐὰν δὲ χρήματα ἐκτείση, διπλάσια ἀποτινέτω ὁ κατηγορήσας, δίκην δὲ εἶναι περὶ τούτων αἰεὶ, μέχρι τέλος δίκης γένηται δημοκρατουμένων Ἰλιέων. ἐὰν τις ἐπὶ τυράννου ἢ ὀλιγαρχίας ἀποκτείνῃ τινὰ ἐν ἀρχῇ ὧν, πάντας τοὺς τῆμ ψήφ[ον προσθεμ]ένους ἀνδροφόνους εἶναι καὶ ἐξεῖ[ναι ἐπεξελεθ]εῖν αἰεὶ, μέχρι τέλος δίκης γένηται δημοκρατουμένων Ἰλιέων. Recht von Gortyn Michel 1333, 1 καταδικαδέτω τοῦ μὲν ἐλευθέρου στατήρα, τοῦ δούλου δαρκνὰν τὰς ἀμέρας Φεκάστας, πρὶν καλαγάση, τοῦ δὲ κρόνου τὸν δικαστὰν ὀμνύντα κρίνειν. αἰ δ' ἀννίοιτο μὴ ἄγειν, τὸν δικαστὰν ὀμνύντα κρίνειν, αἰ μὴ ἀποπονίει μαίτους; ebenda αἰ δὲ κ' ἢ ἀνποτέροις ἀποπονίωντι ἢ μηδατέρῳ, τὸν δικαστὰν ὀμνύντα κρίνειν. Ebenda αἰ δὲ καμὴδ' αὐτὸν ἀποδῶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, τὰς ἀπλόους τιμὰς ἐπικαταστασεῖ. αἰ δὲ κ' ἀποθάνῃ μολιομένης τὰδδίκας, τὰν ἀπλόον τιμὰν καταστασεῖ (vergl. SGDI 4998). § 2 αἴκα τὸν ἐλεύθερον ἢ τὰν ἐλευθέραν κάρτει οἴπη, ἑκατὸν στατήραν καταστασεῖ . . . αἰ δὲ κ' ὁ δούλος τὸν ἐλεύθερον ἢ τὰν ἐλευθέραν, διπλῆ καταστασεῖ . . . ἐνοθηδιδίαν δούλαν αἰ κάρτει δαμάσαιτο, δύο στατήραν καταστασεῖ . . . αἴκα τὰν ἐλευθέραν ἐπιπειρήται οἴπειν . . . δέκα στατήραν καταστασεῖ usw. § 3 αἰ ἀνήρ ἀποθάνοι τέκνα καταλιπῶν,

αἱ κα λῆ ἅ γυνά, τὰ Φὰ αὐτὰς ἔκονσαν ὀπιείθεαι . . . αἱ δέ τι τῶν τέκνων πέροι (= φέροι), ἔνδικον εἶμεν. αἱ δέ κα ἄτεκνον καταλίπη, τὰ τε Φὰ αὐτὰς ἔκειν . . . αἱ δέ τι ἄλλο πέροι, ἔνδικον εἶμεν . . . αἱ κα Φοικέως Φοικέα κριθῆ . . . τὰ Φὰ αὐτὰς ἔκειν· ἄλλο δ' αἱ τι πέροι, ἔνδικον εἶμεν. Plato Gesetze 9, 8. 9. 12. 14. 11, 2.

In ähnlicher Weise wird der Wortlaut bei Kultvorschriften oder zivilrechtlichen Bestimmungen wiederholt, hier und da mit kleinen Abweichungen in der Wortstellung.

Ionische Inschrift, v. Wilamowitz Abb. Berl. Akad. Wissensch. 1909, 37 ff. ἦν δὲ βούν θύη τῷ Ἀπόλλωνι ἢ τῷ Ἀσκληπιῷ ἐπὶ τὴν τράπεζαν παραθέτω τῷ θεῷ ἑκατέρω βόδς τρεῖς σάρκας κ. . . ἦν δὲ τῷ ἑτέρω ἱερόν θύη τέλειον, παραθέτω τῷ τέρω ἐπὶ τὴν τράπεζαν τρία κρέα καὶ σπλάγχνα καὶ τῷ ἱεὶ ὀβολόν. ἦν δὲ γαλαθηνόν θύη, τρία κρέα καὶ σπλάγχνα. ἦν δὲ θυστὰ θύη, φθοῖγ καὶ ἔρμητὴν παρατιθέτω τῷ θεῷ ἑκατέρω . . . Inschrift aus Kleonai Ziehen 50]ος (-ους) εἶμεν· αἰνητὸν φρέξαντα . . . μὴ μιαρὸν εἶμεν·, αἱ ἄ[νθρ]ωπον ἅ . . . ἀντα χρῆμα, μιαρὸν εἶμεν· ἀτον oder ἄτων μηθὲν . . . μὸν εἶμεν· Lokrische Epökeninschrift IG IX 1, 334 περφοθαριᾶν καὶ μυσαχέων ἐπεὶ κα Ναυπάκτι(όςτις) (oder bloss Ναυπάκτι(ο)ς) γένηται αὐτὸς (?) καὶ τὰ χρήματα τὲν Ναυπάκτῳ τοῖς ἐν Ναυπάκτῳ χρῆσται, τὰ δ' ἐν Λοφοῖς . . . χρήματα τοῖς Ὑποκαμιδίοις νομίοις χρῆσται ὅπως ἅ πόλις Φεκάστῳ νομίζη . . . αἱ τις ὑπὸ τῶν νομίῳν τῶν ἐπιφοίκων ἀνωρῆ περφοθαριᾶν καὶ μυσαχέων τοῖς αὐτῶν νομίοις χρῆσται κατὰ πόλιν Φεκάστους. Recht von Gortyn Michel 133, 7 ἄδ δὲ κ' ἄνωρος ἢ ὁ ἐπιβάλλων ὀπιείν ἢ ἅ πατρῶοκος, στέγαν μὲν αἱ κ' ἢ ἔκειν τὰν πατρῶοκον, τὰδδ' ἐπικαρπίας παντὸς τὰν ἡμίαν ἀπολανκάνειν τὸν ἐπιβάλλοντα ὀπιείν . . . αἱ δέ κα μὴ ὀπιείν (ὁ ἐπιβάλλων) . . . τὰ κρήματα πάντ' ἔκονσαν, αἱ κ' ἢ ἄλλως, τῷ ἐπιβάλλοντι, αἱ δ' ἐπιβάλλων μὴ εἶη, τὰς πυλᾶς (i. φυλᾶς) τῶν αἰτιόντων ὄτιμί κα λῆ (τὰν πατρῶοκον) ὀπιείθαι . . . § 8 αἱ δὲ . . . ἄνωρος ἢ ὁ ἐπιβάλλων . . . στέγαμ μὲν . . . τὰμ πατρῶοκον ἔκειν . . . τῶν δὲ ἄλλων τὰν ἡμίαν διαλακόνσαν ἄλλῳ ὀπιείθαι τὰς πυλᾶς τῶν αἰτιόντων ὄτιμί κα λῆ . . . αἱ δὲ μὴ εἶεν ἐπιβάλλοντες τῷ πατρῶοκῳ . . . τὰ κρήματα πάντ' ἔκονσαν τὰς πυλᾶς ὀπιείθαι ὄτιμί κα λῆ usw.

Sehr beliebt ist die zum richtigen Verständnis teilweise

direkt nötige Wiederholung von appositionellen oder genaueren Bestimmungen zum Hauptverbum oder -substantiv, bestehend aus Partizipien und Adjektiven oder adverbialen Zusätzen; vereinzelt zeigt sich Wechsel in Wortstellung und Konstruktion.

Vertrag Thuc. 4, 118 ἐπιμέλεσθαι, ὅπως τοὺς ἀδικοῦντας ἐξευρήσομεν, ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι πάντες. 5, 79 κατὰ δὲ ἔδοξε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀργείοις σπονδὰς καὶ ζυμμαχίαν εἶμεν... ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις δίκας διδόντας κατὰ πάτρια· ταὶ δὲ ἄλλαι πόλιες ταὶ ἐν Πελοποννάσῃ κοιναεόντων τῶν σπονδῶν καὶ τῆς ζυμμαχίας... κατὰ πάτρια δίκας διδόντες τὰς ἴσας καὶ ὁμοίας. Verurteilung des Antiphon (ed. Blass S. XXXVII) προδοσίας ὤφλον Ἀρχεπτόλεμος Ἰπποδάμου Ἀγρυλῆθεν παρών, Ἀντιφῶν Σωφίλου Ῥαμνούσιος παρών. Inschrift aus Chios Ziehen 111 ὁ ἰδῶν κατειπάτω πρὸς τοὺς βασιλέας ἄγνωσ πρὸς τοῦ θεοῦ... ἦν δὲ κοπρεῶν ἀλίσκηται, πέντε στατήρας ὀφειλέτω ἄγνωσ πρὸς τοῦ θεοῦ. Arkadische Inschrift Ziehen 62 εἴ κ' ἐπὶ δῶμα πῦρ ἐποίησεν δυόδεκο δαρχμάς ὀφλεῖν, τὸ μὲν ἡμισυ τῶ θεῶ, τὸ δ' ἡμισυ τοῖς ἱερομνάμονσι. εἴ κ' ἂν παραμαξεύη θύσθεν τὰς κελεύθου... τρεῖς ὀδελοὺς ὀφλεῖν... τὸ μὲν ἡμισυ τῶ θεῶ, τὸ δ' ἡμισυ τοῖς ἱερομνάμονσι. Vertrag aus Olynth Michel 5 B τῷ δὲ κοινῷ καὶ τούτων εἶν ἔξαγωγὴν... τελέοντες τὰ τέλεα τὰ γεγραμμένα... ἔξαγωγὴν δὲ εἶν καὶ διαγωγὴν τελέουσιν τέλεα... Arist. Ἀθην. πολ. 47, 2 τὰ πραθέντα μέταλλα τὰ τ' ἐργάσιμα τὰ εἰς τρία ἔτη πεπραμένα καὶ τὰ συγκεχωρημένα τὰ εἰς τρία(?) ἔτη πεπραμένα. Es ist gewiss verkehrt, die erste Apposition zu tilgen. CIA IV 1, 27 b S. 60/61 ἀπάρχεσθαι τοῖν θεοῖν τοῦ καρποῦ κατὰ τὰ πάτρια καὶ τὴν μαντείαν τὴν ἐγ Δελφῶν; ebenda ἀπάρχεσθαι τοὺς Ἕλληνας τοῦ καρποῦ κατὰ τὰ πάτρια καὶ τὴν μαντείαν τὴν ἐγ Δελφῶν (vgl. Heliasteneid Demosth. 24, 149 ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς... οὐδὲ τοὺς μένοντες ἐξελῶ παρὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς). Heliasteneid Lykurg gegen Leokrates 77 ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὑπὲρ δόσιων καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν... καὶ... οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ πάντων. Inschrift aus Teos

Michel 1318 B ὅστις . . . ληϊστὰς ὑποδέχοιτο εἰδῶς . . . ἢ τι κακὸν βουλευοῖ περὶ Τηϊῶν τοῦ ξυνοῦ εἰδῶς.

Besonders häufig ist die Wiederholung der Apposition in den Uebergabeurkunden.

Inschrift aus Eleusis, Philios Mitt. arch. Inst. XIX (1894) 192 A u. B und Dragumis, Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1895, 60 Kol. II. κρηπιδίαϊον εἰργασμένον, γωνιαῖον ἕτερον εἰργασμένον, ἐπικρανον εἰργασμένον. CIA II 681 ἐβδόμη καὶ δεκάτη (sc. ὑδρία) ῥέουσα, σταθμὸν . . . ὀγδὴ καὶ δεκάτη, ῥέουσα, σταθμὸν . . . ἐνάτη καὶ δεκάτη, ῥέουσα, σταθμὸν . . . εἰκοστή, ῥέουσα, σταθμὸν . . . μία καὶ εἰκοστή, ῥέουσα, σταθμὸν . . . δευτέρα καὶ εἰκοστή, ῥέουσα, σταθμὸν. Ebenda χερνιβεῖον ἀργυροῦν, οὐχ ὑγιές, σταθμὸν . . . ἕτερον χερνιβεῖον ἀργυροῦν, οὐχ ὑγιές, σταθμὸν . . . II 701 Col. II κανοῦν ὑπόχαλκον ἐπίχρυσον . . . [διακεκομμένον] (? vgl. Rhein. Mus. LXVI [1911] 50 Ann.) οὐχ ὑγιές· ἕτερον κανοῦν ὑπόχαλκον ἐπίχρυσον . . . [διακεκομμένον] οὐχ ὑγιές. IV 2, 682 c S. 178 κλῖναι . . . τοὺς τόνους λίαν ἐντατοί. ἕτεραι κλῖναι . . . τοὺς τόνους λίαν ἐντατοί (3 Mal). II 720 B. Col. I und 721 B Col. II κάτροπτον μικρὸν οὐχ ὑγιές· ἕτερον κάτροπτον οὐχ ὑγιές. Ebenda κάτροπτα ἕξ ἄνευ ἐλύτρων, ἕτερα κάτροπτα μικρὰ ΓIII ἄνευ ἐλύτρων. II 731 B κυλιχινίδ[ιο]ν (?) ξύλινον, οὐχ ὑγιές οὐδ' ἐντελής [. . .]φ[η.]ον ἐλεφάντινον ἐν ἐ[λύτρ]ῳ, οὐχ ὑγιές οὐδ' ἐντελής· ὑπόβαθρα νυμφικὰ δύο οὐχ ὑγιή οὐδ' ἐντελή· στάχυες ἐν πυργίσκῳ χαλκῷ ἐπί[χρυσ]οι (?) ΔII, οὐχ ὑγιεῖς οὐδ' ἐντελεῖς· κ[ροίτη] ξυλίνη [ἐπίχρ]υσος, οὐχ ὑγιής οὐδ' ἐντελής· θώρακες λινοὶ καὶ [φολιδω]τοὶ ΔIII, οὐχ ὑγιεῖς οὐδ' ἐντελεῖς. II 758 B Kol. II und 759 hat fast jedes der Göttin geweihte Kleidungsstück den Zusatz ῥάκος. II 766, 12 ff. mehrere Male bei aufeinanderfolgenden Posten der Zusatz ἄστατον (II 817. 818. 820 vgl. 707. 824 u. a.). Ebenda Z. 24 στλεγγίδες II χαλκῆ ἀλύσει δεδεμέ(ναι) . . . δακτύλιος σιδηροῦς ἀλύσει χαλκῆ δεδεμένος· Ἀμεινῶ ἴασπιν ἐπικεχρυσωμέ(νην) ἀλύσει χαλκῆ δεδεμέ(νην). II 795a ταρρὸς . . . δόκι(μος) . . . πηδάλια II δόκιμα . . . κοντοὶ . . . δόκιμοι. πηδάλια II ἀδόκιμα, κλιμακίδες II ἀδόκιμοι, κοντοὶ III ἀδόκιμοι usw. (II 796).

Gleiche Bestimmungen für die Kontrahenten in Staatsverträgen werden wörtlich wiederholt.

Besonders häufig ist: ὄπλα δὲ μὴ ἐξεῖναι ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε τοὺς δεῖνας ἐπὶ τοὺς δεῖνας und umgekehrt, ebenso εἰάν δέ τις ἦ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν τῶν δεῖνων, βοηθεῖν τοὺς δεῖνας καθότι ἂν ἐπαγγέλλωσιν οἱ δεῖνες τρόπῳ ὁποῖω ἂν δύνωνται (oder παντὶ σθένει) κατὰ τὸ δυνατόν und umgekehrt. CIA IV 2, 49 b S. 14 wird der Schwur wiederholt: βοηθήσω Κορκυραίων τῷ δήμῳ παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν, εἰάν τις ἦ ἐπὶ πολέμῳ ἢ κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν ἐπὶ τῆς χώρας τὴν Κορκυραίων usw. — βοηθήσω Ἀθηναίων τῷ δήμῳ παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν, αἴ κά τις ἐπὶ πολέμῳ ἢ κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν ἐπὶ τὰς χώρας τὰν Ἀθηναίων usw.

Folgende Beispiele zeigen Abweichungen in der Wortstellung oder Wortform.

CIA IV 1, 27 a S. 10/11 κατὰ τὰδε τὸν ὄρκον ὁμόσαι Ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τοὺς δικαστάς . . . κατὰ τὰδε Χαλκιδέας ὁμόσαι. IV 1, 52 b S. 143 τὰς δὲ ξυνηθῆκας τὰς κατα]θεῖναι Ἀθηναίους μὲν ἐμπόλε[ι ἀναγράψαντας ἐστήλη] λιθίνη καὶ ἐπιγράψαι ἐν τῇ στήλῃ τοῦ ἄρχοντος τὸ ὄνομα ἐφ' οὗ] ἐγένοντο αἱ ξυνηθῆκαι. Βοττιαῖοι ἐν στήλαις λιθί]ναις ἀναγράψαντες καταθέντων . . . κ]ατὰ πόλεις ἐπι[γράψ]αντες ἐν ταί[ς στήλαις τῶν ἀρχόν]των τὰ ὄνομα[τα τῶν Β]οττιαίων, ἐφ' [ὧν ἐγένοντο αἱ ξυνηθῆ]κ[α]ι. Vertrag Thuc. 5, 23 ἦν δὲ τινες ἴωσιν ἐς τὴν γῆν πολέμοι τὴν Λακεδαιμονίων . . . καὶ ἦν τινες ἐς τὴν Ἀθηναίων γῆν ἴωσι πολέμοι. 5, 47 ἦν πολέμοι ἴωσιν ἐς τὴν γῆν τὴν Ἀθηναίων, βοηθεῖν Ἀργείους καὶ Μαντινέας καὶ Ἡλείους Ἀθήναζε . . . βοηθεῖν δὲ καὶ Ἀθηναίους ἐς Ἀργος καὶ (ἐς) Μαντινείαν καὶ (ἐς) Ἡλίον, ἦν πολέμοι ἴωσιν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν Ἀργείων ἢ τὴν Μαντινείων ἢ τὴν Ἡλείων. CIA IV 2, 49 b S. 14 εἰάν τις ἦ ἐπὶ πολέμῳ εἰς τὴν χώραν τὴν Κορκυραίων ἢ ἐπὶ τὸν δῆμον τὸν Κορκυραίων, βοηθεῖν Ἀθηναίους παντὶ σθένει καθ' ὅτι ἂν ἐπαγγέλλωσιν Κορκυραῖοι κατὰ τὸ δυνατόν. καὶ εἰάν τις ἐπὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ἢ ἐπὶ τὴν χώραν τὴν Ἀθηναίων ἐπὶ πολέμῳ ἦ . . . βοηθεῖν Κορκυραίους παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν καθ' ὅτι ἂν ἐπαγγέλλωσιν Ἀθηναῖοι usw.

Auch in andern Urkunden zeigen sich Wiederholungen:

Inscription aus Epidaurus IG IV 914 Τάπόλλωνι θύειν βοὺν ἔρσενά καὶ ὁμονάοις βοὺν ἔρσενά· ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ταῦτα θύειν καὶ καλαῖδα τῶ Λατοῖ καὶ τάρτάμιτι ἄλλαν, φερνὰν τῷ θιῷ κριθᾶν μέδιμνον usw. Τῷ Ἀσκληπιῷ θύειν βοὺν ἔρσενά καὶ ὁμονάοις βοὺν ἔρσενά καὶ ὁμονάοις βοὺν θήλειαν· ἐπὶ τοῦ

βωμοῦ τοῦ Ἀσσκλαπιοῦ θύειν ταῦτα καὶ καλαΐδα ἄνθέντω τῷ Ἀσσκλαπιῷ φερνὰν κριθὰν μέδιμνον usw. Recht von Gortyn Michel 1333, 3 αἰ τέκοι γυνὰ κηρεύονσα, ἐπελευσαι τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ στέγαν ἀντὶ μαιτύρων τριῶν αἰ δὲ μὴ δέκσαιτο, ἐπὶ τῷ ματρὶ εἶμεν τὸ τέκνον ἢ τράπειν (= τρέφειν) ἢ ἀποθέμεν . . . , αἰ δὲ Φοικέα τέκοι κηρεύονσα, ἐπελευσαι τῷ πάστῃ τοῦ ἀνδρός ὃς ὤπυιε ἀντὶ μαιτύρων δυῶν. αἰ δὲ κα μὴ δέκσῃται, ἐπὶ τῷ πάστῃ εἶμεν τὸ τέκνον τῷ τᾶς Φοικέας. § 6 αἰ δὲ τις πρίατο ἢ κατάθειτο ἢ ἐπισπένσαιτο, ἄλλα δ' ἔγρατται, ᾧ τὰδε τὰ γράμματα ἔγρατται, τὰ μὲν κρήματα ἐπὶ τῷ ματρὶ εἶμεν κ' ἐπὶ τῷ γυναικί, ὃ δ' ἀποδόμενος ἢ καταθὲνς ἢ ἐπισπένσανς τῷ πριαμένῳ ἢ καταθεμένῳ ἢ ἐπισπενσαμένῳ διπλῆ καταστασεὶ κ' αἰ τι κ' ἄλλ' ἄτας(?) ἢ τὸ ἀπλόον . . . αἰ δὲ τις ἄλλα πρίατο ἢ κατάθειτο, τὰ μὲν κρήματα ἐπὶ τοῖς τέκνοις εἶμεν, τῷ δὲ πριαμένῳ ἢ καταθεμένῳ τὸν ἀποδόμενον ἢ τὸν καταθέντα τὰν διπλείαν κατασταῖσαι τᾶς τιμᾶς κ' αἰ τί κ' ἄλλ' ἄτας ἢ, τὸ ἀπλόον.

Wiederholung oder Erweiterung des Hauptverbuns.

Eine der gewöhnlichsten Eigentümlichkeiten in der Stilistik der Urkunden ist die Zerreiſung einer Bestimmung in mehrere Sätze, von denen der folgende immer das Verbum oder den Begriff des vorhergehenden wiederholt und eine genauere Bestimmung hinzufügt. Hier und da werden Wortform und -stellung im folgenden Satze geändert.

CIA I 1 B σπονδὰς εἶναι τοῖσι μύστησιν καὶ τοῖς ἐπόπησιν καὶ . . . ἄρχειν δὲ τὸν χρόνον τῶν σπονδῶν τοῦ Μεταγειτνιώνοσ μηνὸς ἀπὸ διχομηνίας . . . τὰς δὲ σπονδὰς εἶναι ἐν τῆσι πόλεσιν . . . I 1 C Κήρυκας δὲ μ[εῖν τοὺς νέους μ]ύστας . . . μ[εῖν δ' εἶναι τοῖς] οὔσι Κηρύκων καὶ Εὐμολπιδῶν. I 32 A λόγον διδόντων (οἱ αἰ ταμῖαι) τῶν τε ὄντων χρημάτων καὶ τῶν προσιόντων τοῖς θεοῖς . . . καὶ ἐκ Παναθηναίων ἐς Παναθηναία τὸλλόγον διδόντων. IV 1, 53a S. 67 τὸ δὲ τέμενος ὃ βασιλεὺς ἀπομισθωσάτω . . . ὃ δὲ βασιλεὺς μισθωσάτω καὶ οἱ πωληταὶ τὸ τέμενος τοῦ Νηλέωσ καὶ τῆσ Βασίλῃσ . . . εἴκοσι ἔτη. Ebenda, εἶρξαι τὸ ἱερὸν τοῦ Κόδρου καὶ . . . εἶρξαι τὸ ἱερὸν τοῦ Κόδρου καὶ . . . τοῖς ἑαυτοῦ τέλεσιν. Vertrag Thuc. 4, 118 περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ . . . δοκεῖ ἡμῖν χρῆσθαι τὸν βουλόμενον . . . τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις ταῦτα δοκεῖ καὶ τοῖς Ξυμμαχοῖς. Es bedarf keiner

näheren Ausführung, dass ταῦτα und nicht ταυτά, wie Steup wollte, zu lesen ist. Vertrag Thuc. 5, 18 σπονδὰς ἐποιήσαντο Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ἐξύμμαχοι κατὰ τὰδε ἔτη δὲ εἶναι τὰς σπονδὰς πεντήκοντα . . . ἄρχει δὲ τῶν σπονδῶν . . . ἔφορος Πλειστόλας . . . ἄρχων Ἀλκαῖος Volksbeschluss Andokides περὶ μυστ. 97 und 98 ὁμόσαι δ' Ἀθηναίους ἅπαντας καθ' ἱερῶν τελείων κατὰ φυλάς καὶ κατὰ δήμους . . . ταῦτα δὲ ὁμοσάντων Ἀθηναῖοι πάντες καθ' ἱερῶν τελείων πρὸ Διονυσίων. CIA IV 2, 7b S. 5 ὁμόσαι δὲ Ἀθηναίων μὲν τοὺς στρατηγούς καὶ . . . , Ἐρετριέων δὲ τοὺς στρατηγούς καὶ ὁμνύναι δὲ τὸν νόμιμον ὄρκον ἐκατέρους . . . IV 2, 841 b S. 205 τοὺς δὲ μάρτυρας τρεῖς . . . ἐπὶ τῇ ἀνακρίσει παρέχεσθαι ἐκ τῶν ἑαυτοῦ θιασῶν μαρτυροῦντας τὰ ὑπερωτώμενα καὶ ἐπομνύντας τὸν Δία τὸν Φράτριον· μαρτυρεῖν δὲ τοὺς μάρτυρας καὶ ἐπομνύναι ἐχομένους τοῦ βωμοῦ (vgl. Inschrift aus Ephesos SGDI 5598 ἐγμαρτυρῆσαι ἐπὶ τοῖς δικάζουσιν· ὁμνύντα κάπρω τὸν Ζῆνα ἐγμαρτυρεῖν). Inschrift aus dem Amphiareion, Leonardos Ἐφημ. ἀρχ. 1891, 73 θήσει δὲ τοὺς λίθους ὀρθοὺς ἐπὶ τὰ τριημπόδια . . . θήσει δὲ εἰς ἔδραν ἐκάστους. Ionische Inschrift, v. Wilamowitz Abh. Berl. Akad. Wissensch. 1908, 21 πάντα γίνεσθαι πλὴν τῶν δερμάτων, ἀπὸ δὲ . . . γίνεσθαι. Inschrift aus Kalauria IG IV 840 θύειν τῷ Ποσειδάνι . . . ἱερεῖον τέλειον καὶ τῷ Διὶ τῷ Σωτήρι ἱερεῖον τέλειον . . . θύειν δὲ διὰ τριῶν ἐτέων ἐν τῷ Ἀρτεμιτίῳ μηνὶ ἐβδόμῃ ἰσταμένου (IV 841 θυσοῦντι τῷ Ποσειδάνι ἱερεῖον τέλειον καὶ τῷ Διὶ τῷ Σωτήρι ἱερεῖον τέλειον . . . τὰν δὲ θυσίαν ποιησοῦντι . . . κατ' ἐνιαυτόν). 841 ἐπιμελητὰς καταστᾶσαι δύο, οἵτινες . . . ἐπὶ δὲ τῶν σπονδῶν αἰρεῖσθωσαν τοὺς ἐπιμελητὰς εἰς τὸν ἐπεχὲς ἐνιαυτὸν τῆς πράτης ἀμέρας. Arkadische Inschrift Ziehen 63 τοὺς δὲ θύοντας πὸς θύσιν χρέεσθαι ἐλαίᾳ, μύρτῳ, κηρίῳ . . . τοὺς δὲ θύοντας τῆ Δεσποίνᾳ θύματα θύειν θήλεα. Epidaurische Inschrift IG IV 914 Τὰπόλλωνι (Ἀσσκλαπιῶ) θύειν βοῦν ἔρσενα καὶ ὁμονάοις βοῦν ἔρσενα (καὶ ὁμονάοις βοῦν θήλειαν), ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος (Ἀσσκλαπιοῦ) ταῦτα θύειν καὶ καλάϊδα . . . Lokrische Erökeninschrift IG IX 1, 334 Ἰοφρόν τὸν Ὑποκναμίδιον . . . ὄσια λαχχάνειν καὶ θύειν ἐξέϊμεν ἐπιτυχόντα αἶ κα δέιληται,

αἶ κα δείληται θύειν καὶ λαγχάνειν κέ δάμου κέ
 φοινάνων. Ebenda τῶν χρημάτων κρατεῖν τὸν ἐπίφοι-
 κον, τῷ(ν) κατιφομένων (oder τὸ κατιφομένον)
 κρατεῖν. Ebenda τοὺς ἐπιφοίκους . . . τὰν δίκαν πρόδιφον
 ἀρέσται . . . ἀρέσται καὶ δόμεν. Ebenda τὰν δίκαν
 δόμεν τὸν ἀρχὸν ἐν τριάφοντ' ἀμάραις, δόμεν αἶ
 κα τριάφοντ' ἀμάραι λείπωνται τὰς ἀρχᾶς.
 Mausollos-Inschrift aus Jasos Michel 460 τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐπι-
 βουλευσάντων Μαυσώλλω καὶ τῇ Ἰασέων πόλῃ τὰ κτήματα
 δημεῦσαι καὶ τὰ τῶν φευγόντων ἐπὶ τῇ αἰτίῃ ταύτῃ καὶ τὰ
 τούτων δημεῦσαι καὶ φεύγειν αὐτοὺς καὶ ἐκγόνους ἐς
 τὸν αἶδιον χρόνον. Vertrag Polyb. 3, 22, 4 ὅσα δ' ἂν . . .
 πραθῆ, δημοσίᾳ πίσει ὀφειλέσθω τῷ ἀποδομένῳ, ὅσα ἂν
 ἢ ἐν Λιβύῃ ἢ ἐν Σαρδόνι πραθῆ. Inschrift aus Hali-
 karnass Michel 451 ὄρκον εἶναι τῷ νεμομένῳ τήγγῃν ἢ τὰ
 οἰκία . . . τὸν δὲ ὄρκον εἶναι παρεόντος τοῦ
 ἐνεστηκότος. Labyadeninschrift aus Delphi Michel 995 Α
 τὰ δὲ ἀπελλαῖα ἄγειν Ἀπέλλαις . . . ἄγειν δὲ τὰ-
 πελλαῖα ἀντὶ Φέτεος καὶ τὰς δαράτας φέρειν
 . . . τῷ δὲ ὑστέρῳ Φέτει ἀγέτω τὰ πελλαῖα καὶ
 τὰν δαράταν φερέτω. Inschrift aus Oropos IG VII 235
 κατεύχεσθαι δὲ τῶν ἱερῶν καὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐπιτιθεῖν
 ὅταν παρῆ τὸν ἱερέα, ὅταν δὲ μὴ παρῆ, τὸν θύοντα.
 καὶ τῇ θυσίᾳ αὐτὸν ἑαυτῷ κατεύχεσθαι ἕκαστον,
 τῶν δὲ δημορίων τὸν ἱερέα. Vertrag aus Olynth Michel 5 B
 ἐξαγωγῆ δ' ἔστω καὶ πίσεως καὶ ξύλων . . . ἐξαγωγῆν
 δὲ εἶν καὶ διαγωγῆν . . . καὶ Χαλκιδεῦσι ἐγ Μα-
 κεδονίης καὶ Μακεδόσιν ἐκ Χαλκιδέων. Inschrift
 aus Erythrae, Zolotas Ἀθηνᾶ XX S. 192 δικάζειν δὲ ἀπὸ
 τῶν φυλέων ἄνδρας ἐννέα ἀπ' ἐκάστης . . . δικάζειν κατὰ
 νόμους καὶ ψηφίσματα . . . δικάζειν δὲ ἕκαστον
 τιθέντα κατὰ τὸν νόμον. Vgl. Inschrift aus Olynth
 Michel 5 A συνθηκαὶ πρὸς Ἀμύνταν τὸν Ἐρριδαίου.
 συνθηκαὶ Ἀμύντα τῷ Ἐρριδαίου καὶ Χαλκιδεῦσι.

Häufig wird die Bestimmung erst allgemein ausgedrückt,
 und im folgenden werden dann die Behörden oder Personen ge-
 nannt, welche sie ausführen sollen. Meistens ist damit ein Wechsel
 der Verbalform zwischen Infinitiv und Imperativ verbunden.

CIA IV 1, 27a S. 10/11 κατὰ τάδε Χαλκιδέας ὁμόσαι
 . . . ὁμόσαι δὲ Χαλκιδέων τοὺς ἡβῶντας ἅπαντας
 I 32 A ἀποδοῦναι τοῖς θεοῖς τὰ χρήματα τὰ ὀφειλόμενα

... ἀποδιδόναι δὲ ἀπὸ τῶν χρημάτων, ἃ . . . ἀποδόντων δὲ τὰ χρήματα οἱ πρυτάνεις μετὰ τῆς βουλῆς. I 55 ἐκκλησίαν ποιησάντων δέκα ἡμερῶν : . . τὴν δὲ ἐκκλησίαν ποιεῖν τοὺς πρυτάνεις. IV 1, 35 b S. 64 ἱεροποιούς . . διακληρῶσαι ἐκ τῶν δ . . . στῶν . . . οἱ δὲ . . . χοι διακληρωσάντων μετὰ τῶν τῆς βουλῆς· διακληρωσ[. IV 1, 53 a S. 67 εἶρξαι τὸ ἱερόν . . . καὶ μισθῶσαι τὸ τέμενος . . . οἱ δὲ πωληταὶ τὴν εἶρξιν ἀπομισθωσάντων, τὸ δὲ τέμενος ὁ βασιλεὺς ἀπομισθωσάτω. IV 1, 62 b S. 166 ἀναγράψαι αὐτὸν πρόξενον . . . τὸ δὲ ψήφισμα τότε ἀναγράψαι τὸ γγραμματέα (II 39). Vertrag Thuc. 5, 47 ὁμόσαι δὲ τὰς σπονδὰς Ἀθηναίους μὲν ὑπέρ τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν συμμάχων, Ἀργεῖοι δὲ . . . κατὰ πόλεις ὁμνύντων. ὁμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὄρκον ἕκαστοι τὸν μέγιστον . . . ὁμνύντων δὲ Ἀθήνησι μὲν ἡ βουλή καὶ οἱ ἔνδημοι ἀρχαί . . . ἐν Ἀργεῖ δὲ ἡ βουλή καὶ . . . Arkadische Inschrift Ziehen 62 εἰ δ' ἂν καταλλάσση, ἰνφορβισμόν εἶναι τὸν ἱερομόναμον ἰνφορβίειν. Euböische Inschrift Ziehen 88 τιθεῖν τὴμ πόλιν ἀγῶνα μουσικῆς . . . τὴν δὲ μουσικὴν τιθεῖν ῥαψωδοῖς, αὐλωδοῖς . . . τὸν δὲ ἀγῶνα τιθόντων, οἱ δὴ μαρχοί.

Wiederholung des Verbuns in demselben Satze mit und ohne Variation in Wortstellung und Wortform.

In koordinierten Sätzen:

Nike Inschrift aus Athen Ziehen 11 φέρειν δὲ τὴν ἰέρειαν πενήκοντα δραχμάς καὶ τὰ σκέλη καὶ τὰ δέρματα φέρειν τῶν δημοσίων. CIA I 32 A λόγον διδόντων τῶν τε ὄντων χρημάτων καὶ τῶν προσιόντων τοῖς θεοῖς (οἱ ταμίαι) . . . καὶ εὐθύνας διδόντων. Vertrag Thuc. 5, 77 ζυμβαλέσθαι ποττῶς Ἀργείως ἀποδιδόντας τοὺς παῖδας τοῖς Ὀρχομενίοις . . . καὶ τῶς ἄνδρας τῶς ἐν Μαντινείᾳ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀποδιδόντας. Arist. Ἀθ. πολ. 43, 4 (δεῖ) τὰς ἀπογραφὰς δημοσίων ἀναγιγνώσκειν καὶ τὰς λήξεις τῶν κλήρων καὶ τῶν ἐπικλήρων ἀναγιγνώσκειν. 60, 1 (οἱ ἀλοθέται) τὸν πέπλον ποιοῦνται καὶ τοὺς ἀφορεῖς ποιοῦνται μετὰ τῆς βουλῆς. Es ist gewiss an beiden Stellen falsch, die Wiederholung einzuklammern, obwohl ἀναγιγνώσκειν auch im Lex. Cantabr. fehlt. CIA IV 1, 51 S. 16 εἶναι . . . παρ' Ἀθηναίων [. . . αὐτ]οῖς . . . καὶ τῆν πρόσδοον εἶναι αὐτ]οῖς πρὸς . . . nach ziemlich

sicheren Ergänzungen. Π 809 A Z. 219 ὅπως δ' ἂν ὑπάρχη τῷ δήμῳ . . . ἐμπόρια οἰκεία καὶ σιτοπόμπια καὶ ναυστάθμου [οἰκ]είου κατασκευασθέντος ὑπάρχει φυλακὴ ἐπὶ Τυρρηνοῦς. Π 1054, 45 ff. τὰ δ' ἐπίκρανα ἐπιθήσει . . . καὶ ἐπιθήσει ἐπιστύλια ξύλινα . . . καὶ μεσόμνας ἐπιθήσει . . . καὶ ἐπιθήσει κορυφαῖα . . . καὶ ἐπιθεῖς ἱμάντας . . . καὶ ἐπιθεῖς καλύμματα. Ebenda 75 ff. ἐπικάμψει παρὰ τοὺς πλαγίους τοίχους καὶ κατὰ τοὺς κίονας ἐπικάμψει; Ionische Inschrift, v. Wilamowitz Abh. Berl. Akad. Wissensch. 1909, 37 ff. ὅσοι δὲ ἐγκατακοιμηθέντες θυσίην ἀποδιδῶσι τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι ἢ ἐοξάμενοι θυσίην ἀποδιδῶσι. Inschrift aus Thasos IG XII 8, 262 οἱ δὲ προστάται] ἀναγράφαντες εἰς λίθον θέ[σθω εἰς τὸ ἱρὸν τοῦ Δι]ονύσου ἀντίγραφά τε τῶν γραμμ[άτων ἐς σανίδας ὡς λ]ηισιότατας ἀναγράφαντες ἑλλι[μένι καὶ ἐν ἀγορῇ θ]έσθω. Lokrische Erökeninschrift IG IX 1, 334 ἐ Ναυπάκτου ἀνχωρέοντα . . . ἐν Ναυπάκτῳ καρῦξαι ἐν τᾷγορᾷ κέν Λοφοῖς τοῖς Ὑποκναμιδίοις ἐν τᾷ πόλι οὐ κ' ἦ καρῦξαι ἐν τᾷγορᾷ. Arkadische Inschrift Michel 191 πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέταν εἶναι καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους. Plato Gesetze 8, 9. 12, 1. Vielleicht auch Inschrift aus Aegina, Rühl Imag. inscr. gr. antiquissim.³ XXIII 3 τὰφαῖα οἶφος . . . ἤθη χοβωμὸς χολέφας ποτεποιήθη . . . ποιήθη.

In adversativen Sätzen:

Thuc. 5, 47 ὁμόσαι δὲ τὰς σπονδὰς Ἀθηναίους μὲν ὑπὲρ τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ζυμμάχων, Ἀργεῖοι δὲ καὶ Μαντινῆς καὶ Ἡλείοι καὶ οἱ ζύμμαχοι τούτων κατὰ πόλεις ὁμνύντων. CIA IV 1, 53 a S. 67 οἱ δὲ πωληταὶ τὴν εἶρξιν ἀπομισθωσάντων, τὸ δὲ τέμενος ὁ βασιλεὺς ἀπομισθωσάτω. Lokrische Erökeninschrift IG IX 1, 334 αὐτὸς (?) καὶ τὰ χρήματα . . . τοῖς ἐν Ναυπάκτῳ χρῆσται, τὰ δ' ἐν Λοφοῖς . . . χρήματα τοῖς Ὑποκναμιδίοις νομίοις χρῆσται. Epidaurische Inschrift IG IV 914 τοῦ δευτέρου βοδὸς τοῖς αἰδοῖς δόντω τὸ σκέλος, τὸ δ' ἄτερον σκέλος τοῖς φρουροῖς δόντω καὶ τένδοσθίδια. Plato Gesetze 6, 5 μέρη δὲ διανείμαντας τέτταρα κατὰ ἐνεήκοντα . . . ἕξ ἐκάστου τῶν τιμημάτων φέρειν ἐνεήκοντα βουλευτὰς· πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἅπαντας φέρειν . . . τῇ δὲ ὑστεραῖα φέρειν ἐκ τῶν δευτέρων τιμημάτων . . . τρίτη δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν usw. In den ersten Penteterisjahren der attischen Uebergabeurkunden des 5. Jahrhunderts CIA I 117 ff. τάδε παρέδοσαν αἱ τέτταρες ἀρχαί, αἱ ἐδίδοσαν τὸν λόγον ἐκ Παναθηναίων ἐς

Παναθήναια (οἱ ταμίαι ὁ δεῖνα καὶ ξυνάρχοντες, οἷς ὁ δεῖνα ἐγραμμάτευε) τοῖς ταμίαισιν οἷς ὁ δεῖνα ἐγραμμάτευε· οἱ δὲ ταμίαι, οἷς ὁ δεῖνα ἐγραμμάτευε, παρέδοσαν τοῖς ταμίαισιν, οἷς ὁ δεῖνα ἐγραμμάτευε. II 704 und 708 περὶ τὴν τοῦ λέοντος κεφαλὴν ἑλλείπει τῶν φύλλων ἑνός, περὶ δὲ τὴν τοῦ κριοῦ προτομὴν φύλλων ἑλλείπει τῶν ἐλαττόνων Γ· περὶ τὴν τοῦ γοργονείου ἑλλείπει τοῦ κυματίου ὅσον ἐπὶ ὀκτῶ δακτύλους. Inschrift aus Milet SGDI 5495 γυλλοὶ φέρονται δύο καὶ τίθεται παρ' Ἐκάτην . . . ἐστεμμένος καὶ ἀκρήτω κατασπένδετε, ὁ δὲ ἕτερος ἐς Δίδυμα ἐπὶ θύρας τίθεται. Inschrift aus Jasos Michel 724 λαμβανέτω δὲ τῶν θυομένων σκέλος ἓν . . . καὶ . . . τῶν δὲ ἐνθρύπτων λαμβανέτω ἓν . . .

Besonders häufig ist die Wiederholung des Verbuns aus dem Hauptsatz, wenn in einem hypothetischen Satz der Fall ins Auge gefasst wird, dass das im Hauptsatze Verlangte oder Verbotene übertreten oder nicht ausgeführt wird. Die Wiederholungen lassen sich, von der einfachsten hier übergangenen Form abgesehen, in folgender Weise unterscheiden:

Das Verbum ist intransitiv oder absolut gebraucht und wird durch einen Zusatz näher bestimmt. Dieser Zusatz wird nicht mit wiederholt.

CIA II 841 b S. 535 ἐπιψηφίζειν δὲ τὸν φρατρίαρχον περὶ ὧν ἂν διαδικάζειν δέη κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον· ἂν δὲ μὴ ἐπιψηφίσῃ. . . Gesetz Demosth. 43, 71 ὅτου δ' ἂν καταγνώσθῃ, ἐγγραφόντων οἱ ἄρχοντες . . . τοῖς πράκτορσιν . . . ἂν δὲ μὴ ἐγγράψωσιν . . . 43, 75 τούτων ἐπιμελείσθω (ὁ ἄρχων) καὶ μὴ ἐάτω ὑβρίζειν μηδένα περὶ τούτους· ἂν δέ τις ὑβρίζη . . . Recht von Gortyn Michel 1333, 1 ὅς κ' ἐλευθέρῳ ἢ δούλῳ μέλλῃ ἀνπιμολῆν, πρὸ δίκας μὴ ἄγειν· αἱ δὲ κ' ἄγη . . . Ebenda δικασάτω λαγᾶσαι ἐν ταῖς τρισὶ ἀμέραις· αἱ δὲ κα μὴ λαγάσῃ . . . Ebenda καλίων (ὁ δούλος) . . . ἀποδειξάτω . . . ἢ αὐτὸς ἢ ἄλ(λ)ος πρὸ τούτου· αἱ δὲ κα μὴ καλῆ ἢ μὴ δείκῃ . . . § 2 ἀλλύεσθαι ἐν ταῖς πέντ' ἀμέραις . . . αἱ δὲ κα μὴ ἀλλύσῃται . . . Inschrift aus Olympia Dittbg. Purg. 9 συνέαν κ' ἄλ(λ)άλοις τὰ τ' ἄλ(λ)' καὶ παρ πολέμου· αἱ δὲ μὰ συνέαν . . . Arkadische Inschrift Ziehen 62 μηδ' ἐσπεράσαι πὰρ ἂν λέγη ἱεροθύτης· εἰ δ' ἂν ἐσπεράσῃ . . .

Der näher bestimmende Zusatz wird zum Teil wiederholt: CIA II 203 ἐξέστω μηδενὶ μήτε εἰπεῖν μήτε ἐπιψηφίσειν,

ὡς δεῖ ἀφελέσθ[αι Σωκλέα τὴν ἐργ]ασίαν . . . ἐὰν
 δέ τις εἴπη [ἢ ἐπισηφίση ὡς δεῖ ἀφελ]έσθαι . . . Ar-
 kadische Inschrift Ziehen 63 μὴ ἐξέστω παρέρπειν ἔχοντας ἐν
 τὸ ἱερὸν τὰς Δεσποίνας μὴ χρυσία ὅσα μὴ ἰν . . . εἰ δ' ἄν
 τις παρένθη ἔχων τι τῶν ἅ στάλα κωλύει.

Das Verbum hat ein Objekt und zuweilen noch eine nähere
 Bestimmung bei sich, ersteres wird nicht, letztere nur vereinzelt
 wiederholt.

CIA I 37 ἐξενεγκέτω δὲ ταῦτα ἐς τὸν δῆμον ἢ
 Αἰγῆς πρυτανεία . . . ἐὰν δὲ μὴ ἐξενέγκωσι ἐς τὸν δῆ-
 μον . . . II 545 τοὶ δὲ ἱερομνάμ[ονες περιιόντων ἀεὶ τὰν
 ἱερᾶν γᾶν] καὶ πρασόντων τὸν ἐπιεργαζόμενον· αἱ
 δὲ μὴ περιεῖεν ἢ μὴ πρ[άσσοιεν . . . IV 2, 54 b S. 16
 ἀποδοῦναι Ἰουλιήτας Ἀθηναίοις ταῦτα τὰ χρήματα ἐν
 τῷ Σκιροφοριῶνι μηνὶ τῷ ἐπὶ Χαρικλείδου ἄρ-
 χοντος· ἐὰν δὲ μὴ ἀποδιδῶσιν ἐν τῷ χρόνῳ τῷ
 εἰρημένῳ . . . II 1055 τὴν δὲ μίσθωσιν ἀποδιδόναι τοῦ
 Ἑκατομβαιῶνος μηνός· ἐὰν δὲ μὴ ἀποδιδῶσιν . . .
 Plato Gesetze 8, 9 μηδεὶς γὰρ ἐκὼν κινεῖτω γῆς ὄρια
 γειτόνων· ὅς δ' ἄν κινήσῃ . . . Inschrift aus Milet, Wie-
 gand Sitzber. Berl. Akad. Wissensch. 1906 I 254 κατακτεῖ-
 ναι [αὐτ]οὺς (Obj.) τοὺς ἐπιμηνίους (Subj.) . . . ἦν δὲ μὴ
 κατακτείνωσιν . . . Inschrift aus Chios Michel 1383 ἦν τίς
 τινα τῶν ὄρων τούτων ἢ ἐξέλη ἢ μεθέλη . . . ἑκατὸν στα-
 τήρας ὀφειλέτω κᾶτιμος ἔστω· πρηξάντων δ' ὄροφύλακες· ἦν δὲ
 μὴ πρήξοισιν, αὐτοὶ ὀφειλόντων· πρηξάντων δ' οἱ πεν-
 τεκαίδεκα τοὺς ὄροφύλακας· ἦν δὲ μὴ πρήξοισιν, ἐν
 ἐπαρῇ ἔστων. Inschrift aus Keos Michel 1352 τὸν ἐνοικοῦντα
 ἀποδιδόναι μηνὸς Βακχιῶνος δεκάτη Δ Δ Δ· ἄν δὲ μὴ
 ἀποδῶ . . . Inschrift aus Delphi Ziehen 73 τὸν Φοῖνον μὴ
 φάρειν ἐς τὸ [E]ὐδρόμου· αἱ δὲ κα φάρη . . . Arkadische
 Inschrift, Ziehen 62 τὰ ἱερὰ πρόβατα μὴ νέμειν ἐν Ἀλέα
 πλος ἀμέρας καὶ νυκτός . . . εἰ δ' ἄν νέμῃ . . . Inschrift
 aus Amorgos IG XII 7, 1 πῦρ μηδένα καίειν ἐν τῷ Ἡρα[ίω
 πρὸς τοῦ καινοῦ οἴκου τῆς γωνίας καὶ τοῦ νε[ῶ
 μηδὲ πρ]ὸς τοῦ Λυκείου· ἐὰν δὲ τις καίῃ . . . XII 7,
 2. 62 öfter. Labyadeninschrift aus Delphi Michel 995 A τῷ δὲ
 ὑστέρῳ Φέτει ἀγέτω τὰ πελλαῖα . . . αἱ δὲ κα μὴ ἄγῃ . . .
 Recht von Gortyn Michel 1333, 1 Z. 25 ff.

Das spezielle Objekt wird durch ein allgemeines wieder
 aufgenommen: CIA II 1058 διδόναι τὰς μὲν Δ Δ Δ ἐν τῷ

Ἑκατομβαιῶνι, τὰς δ' εἴκοσι καὶ τέτταρας ἐν τῷ Πο-
σιδεῶνι, ἐπισκευάσαι δὲ τὰ δεόμενα τοῦ ἐργαστηρίου καὶ
τῆς οἰκίσεως ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ· ἐὰν δὲ μὴ ἀποδιδῶ
τὴν μίσθωσιν κατὰ τὰ γεγραμμένα ἢ μὴ ἐπισκευάζει...

Der Satz enthält zwei Verba und zu jedem ein Objekt,
beide werden wiederholt: Labyadeninschrift aus Delphi Michel
995 A ἄγειν δὲ τὰ πελλαῖα ἀντὶ Φέτεος καὶ τὰς δαρά-
τας φέρειν· ὅστις δὲ κα μὴ ἄγῃ τὰ πελλαῖα ἢ τὰν
δαράταν μὴ φέρῃ... Inschrift aus Olympia Michel 1334 wird
das eine Objekt wiederholt, das andere nicht.

In dem Satze Lokrische Epökeninschrift IG IX 1, 334 τῶν-
καλειμένῳ τὰν δίκαν δόμεν τὸν ἀρχὸν ἐν τριάζοντ'
ἀμέραις . . . αἱ κα μὴ διδῶ τῶν καλειμένῳ τὰν δίκαν
kann das wiederholte Objekt auch von ἐνκαλειμένῳ abhängen.

In den folgenden Beispielen wird auch das Subjekt oder
ein aus dem vorhergehenden Satze Subjekt gewordenes Wort
wiederholt, zuweilen mit Wechsel der Wortstellung:

Gesetz Demosth. 43, 54 τὸν ἐγγύτατα γένους . . .
ἐκδιδόναι (τὴν ἐπίκληρον) ἢ αὐτὸν ἔχειν· ἐὰν δὲ ἡ ἔχη
ὁ ἐγγύτατα γένους ἢ μὴ ἐκδῶ ὁ ἀρχων ἐπαναγ-
καζέτω, . . . ἐὰν δὲ μὴ ἐπαναγκάσῃ ὁ ἀρχων . . . 43, 57/58
τοὺς δ' ἀπογινομένους . . . οὓς ἂν μηδεὶς ἀναιρηται, ἐπαγ-
γελλέτω ὁ δήμαρχος τοῖς προσήκουσιν ἀναιρεῖν . . .
ἐὰν δὲ . . . μὴ ἀναιρῶνται οἱ προσήκοντες . . . Inschrift
aus Chios Ziehen 111 ἦν δὲ ποιμαίνῃ ἢ ὑφορβῇ ἢ βουκολῇ ὁ
ἰδὼν κατειπάτω πρὸς τοὺς βασιλέας . . . ἦν δὲ ὁ
ἰδὼν μὴ κατείπει . . .

In einigen Fällen hat das Verbum einen Zusatz durch παρὰ;
auch in diesen zeigt sich Fortlassung oder Wiederholung des
Objekts und Wiederholung des Subjekts.

Gesetz Demosth. 35, 51 ἀργύριον δὲ μὴ ἐξείναι ἐκ-
δοῦναι Ἀθηναίων . . . μηδενὶ . . . ἐὰν δέ τις ἐκδῶ παρὰ
ταῦτα . . . Gesetz Aesch. κατὰ Τιμ. 12 μὴ ἐξέστω εἰσιέναι
. . . ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτ' εἰσίῃ . . . Inschrift aus Amorgos
IG XII 7, 3 μηδὲ ἐσαγωγεὺς ἐσαγέτω· ἐὰν δὲ ἐσάγῃ παρὰ
τὰ γεγραμμένα . . . Arkadische Inschrift Ziehen 62 τῷ δὲ
ξένῳ . . . ἐξείναι ἀμέραν καὶ νύκτα νέμειν ἐπιζύγιον· εἰ
δ' ἂν παρ' τανὺ νέμῃ . . . Labyadeninschrift aus Delphi
Michel 995 A/B τοὺς τάγους μὴ δέκεσθαι μήτε δα-
ρατᾶν γάμελα μήτε παιδήϊα μήτ' ἀπελλαῖα . . . αἱ δὲ
κα δέξωνται τοὶ τάγοι ἢ γάμελα ἢ παιδήϊα παρ

τὰ γράμματα. Inschrift aus Chios Michel 997. Plato. Gesetze 11, 2.

Bekanntlich steht statt ἐὰν (ἦν) δὲ μὴ mit dem Verbu auch häufig einfaches ἐὰν (ἦν) δὲ μὴ. Bemerkenswert ist d Wechsel zwischen beiden Formeln in derselben Inschrift a Milet, Wiegand Sitzber. Berl. Akad. Wissensch. 1906 I 254 το δὲ ἐπιμηνίους . . . ἀποδοῦναι τὸ ἀργύριον ἦν δὲ μ . . . κατακτείνειν αὐτοὺς τοὺς ἐπιμηνίους . . . ἦν δὲ μ κατακτείνωσιν . . . τὴν ἐσιούσαν ἐπιμηνίην ἀμποιε κατὰ τὸ ψήφισμα, ἦν δὲ μὴ . . .

Im Relativsatz oder Nebensatz wird öfter das Verbum d Hauptsatzes wiederholt: Gesetz Demosth. 59, 104 μετεῖναι α τοῖς, ὡνπερ Ἀθηναίους μέτεστι πάντων. Plato Gesetze 6, (ἰππάρχους) προβαλλέσθων . . οἵπερ καὶ τοὺς στρατηγο προῦβάλλοντο, τὴν δὲ αἴρεσιν καὶ τὴν ἀντιπροβολὴν το των τὴν αὐτὴν γίγνεσθαι, καθάπερ ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγί νετο (6, 8). Euböische Inschrift Ziehen 88 πάντας ἀγωνίζεσθ προσόδιον τῇ θυσίῃ ἐν τῇ αὐλῇ ἔχοντας τὴν σκευὴν, ἥμπ ἐν τῷ ἀγῶνι ἔχουρι. Recht von Gortyn Michel 1333, 6 αἰ τις πρίαίτο . . ἄλλα δ' ἔγρατ[τα]ι, ᾧ τάδε τὰ γράμμα ἔγ[ραττα]ι.

Wiederholung des Substantivs.

Sehr häufig wird ein Substantiv auch zum nächsten Verbu gesetzt, wo ein Pronomen ausgereicht oder die Wiederholung d Wortes überhaupt hätte unterbleiben können.

Das Substantiv ist eine Personen- oder Gentilbezeichnung und näheres oder ferneres Objekt; seine Ersetzung durch αὐτὸ hätte genügt.

CIA IV 1, 27 a S. 10 ἐὰν ἀφιστῆ τις, κατέρω Ἀθη ναίοισι καὶ τὸν φόρον ὑποτελῶ Ἀθηναίοισιν ὃν ἂν πείθ Ἀθηναίους. Ebenda τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων βοηθήσω κ ἀμυνῶ, ἐάν τις ἀδικῆ τὸν δήμον τὸν Ἀθηναίων, καὶ πε σομαι τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων. IV 1, 52/53 S. 143 ἀμυν τοῖς Βοττιαίοις τοῖς ξυντιθεμέ[νοις τὰς ὁμολογίας] καὶ τι ξ[υμμαχία]ν. [φυλάξω Βοττι]αίοις. Vertrag Thuc. 8, 18 ὁπόσι χώραν καὶ πόλεις βασιλεὺς ἔχει καὶ οἱ πατέρες οἱ βασ λέως εἶχον, βασιλέως ἔστω. CIA II 49 περὶ ὧν λέ[γους] . . οἱ πρέσβεις τῶν Κερκυραίων καὶ τῷ Ἀκαρνάνων καὶ τῶν Κεφαλλήνων, ἐπαινέσαι μ τοὺς πρέσβεις Κερκυραίων καὶ Ἀκαρνάνων κα

Κεφαλλήνων. II 54 περί ὧν λέγει Ἀστυκράτης ὁ Δελφός . . . τοὺς προέδρους . . . προσαγαγεῖν Ἀστυκράτην usw. IV 2, 107 b S. 35 ἐπειδὴ Θεογένης ὁ Ναυκρατίτης ἀνὴρ ἀγαθός ἐστιν . . . τοὺς προέδρους . . . προσαγαγεῖν Θεογένην usw. IV 2, 841 b S. 205 Z. 42 ἐὰν δὲ ἀποψηφισμένων τῶν θιασωτῶν μὴ ἐφῆ εἰς τοὺς ἅπαντας (ὁ φράτηρ), κυρία ἔστω ἢ ἀποψήφισις ἢ τῶν θιασωτῶν. Sehr häufig ist die Formel ἐπειδὴ ὁ δεῖνα . . . ἐπαινέσαι τὸν δεῖνα τοῦ δεῖνος mit Demotikon oder Stadt; vgl. auch die Formel γνώμην . . . εὐμβάλλεσθαι τῆς βουλῆς, ὅτι δοκεῖ τῇ βουλή, welche um die Mitte des 4. Jahrhunderts anfängt häufiger zu werden. Gesetz Demosth. 43, 62 τὸν ἀποθανόντα προτίθεσθαι ἔνδον . . . ἐγφέρειν δὲ τὸν ἀποθανόντα; ebenda γυναῖκα δὲ μὴ ἔξεῖναι εἰσιέναι εἰς τὰ τοῦ ἀποθανόντος μὴδ' ἀκολουθεῖν ἀποθανόντι. Inschrift aus Kalaura IG IV 841 ἐπιμελητὰς καταστᾶσαι δύο, οἵτινες τό τε ἀργύριον ἐκδανεισοῦντι . . . ἐπ' ἐγγυῖος ἢ υποθήκαις ἀρεστοῖς τοῖς ἐπιμεληταῖς. Lokrische Inschrift aus Oeanthea IG IX 1, 333 ἐπομότας ἐλέστω ὁ ξένος . . . ἐπὶ μὲν ταῖς μναιαῖαις καὶ πλέον πεντεκαίδεκ' ἄνδρας, ἐπὶ ταῖς μειόνοις ἐννέ' ἄνδρας (konnte fehlen).

Besonders zu bemerken ist die Wiederholung des Pronomens αὐτός selbst: CIA IV 1, 51 S. 16 εἶν[αι] . . . αὐτο[]ίς . . . καὶ τῆ[ν] πρόσοδον εἶναι αὐτ[ο]ίς πρὸς, wie ziemlich sicher ergänzt worden ist. Gesetz Demosth. 24, 105 δησάντων αὐτὸν οἱ ἔνδεκα καὶ εἰσαγόντων αὐτὸν εἰς τὴν ἡλιαίαν. Arist. Ἀθην. πολ. 61 τὰς ἀντιδόσεις αὐτοῖς ποιεῖ καὶ τὰς διαδικασίας αὐτοῖς εἰσάγει mit Beibehaltung des zweiten in den Ausgaben zuweilen eingeklammerten αὐτόν und αὐτοῖς.

Das wiederholte Wort ist Subjekt und konnte auch ausgelassen werden: CIA IV 1, 27 c S. 165 Λεωνίδην ἐὰν τις ἀποκτείνῃ . . . τὴν τιμωρίαν εἶναι καθάπερ ἐὰν τις Ἀθηναίων ἀποθάνῃ. ἐπαινέσαι δὲ ἀγαθὰ, ὅσα ποιεῖ περὶ Ἀθηναίους Λεωνίδης. II 17 add. S. 398 δέχεσθαι τὴν συμμαχίαν π[αρά τῶν] Χαλκιδέων . . . καθὰ ἐπαγγ[έλλον]ται οἱ Χαλκιδῆς. IV 2, 18 b S. 11 περί ὧν οἱ Μηθουμναῖοι λέγουσιν, ἐπειδὴ σύμμαχοι εἰσιν καὶ εὖνοι τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων Μηθουμναῖοι.

Das Substantiv ist eine Sache. Statt der Wiederholung hätte das Pronomen αὐτός oder οὗτος genügt.

CIA IV 1, 27 b S. 60/61 τὰς δὲ πόλεις ἐγλογέας ἐλέσθαι τοῦ καρποῦ, καθότι ἂν δοκῆ ἄριστα ὁ καρπὸς (konnte fehlen) ἐγλεγῆσθεσθαι. Ebenda τὰς δὲ ξυγγραφὰς καὶ τὸ ψήφισμα τότε

ἀναγραφάτω ὁ γραμματεὺς ὁ τῆς βουλῆς ἐν στήλαιν δυοῖν λιθί-
ναιν . . . οἱ δὲ πωληταὶ ἀπομισθωσάντων τῷ στήλα. IV 1, 27
S. 9 und 116 e S. 24 ἀναγράψαι . . . ἐν στήλῃ λιθίνῃ . . . οἱ δὲ
πωληταὶ ἀπομισθωσάντων τὴν στήλην, vgl. Arist. Ἰθην. πολ.
53, 4 νῦν δ' (οἱ ἔφηβοι) εἰς στήλην χαλκῆν ἀναγράφονται καὶ
ἴσονται ἢ στήλη πρὸ τοῦ βουλευτηρίου παρὰ τοὺς ἐπωνύ-
μους. CIA I 274 οἰκία ἐν . . . καὶ πίθει ΓIII ἐν τῇ οἰκίᾳ.
I 319 καττίτερος ἐωνήθη ἐς τὸ ἄνθεμον . . . μισθὸς τοῖς
ἐργασασμένοις τὸ ἄνθεμον . . . μόλυβδος τῷ ἀνθέμῳ . . .
ζύλα καὶ ἄνθρακες τῷ μολύβδῳ . . . μισθὸς ἐσαγαγόντι
τῷ ἀγάλματε . . . ζύλα ἐωνήθη τῷ κλίμακε ποιῆσαι, ἐν
οῖν τῷ ἀγάλματε ἐσηγέσθη . . . καὶ φάρξαι τὸ βάθρον
τοῖν ἀγαλμάτοιν καὶ τὰς οὐρὰς καὶ ἰκριῶσαι περὶ τῷ
ἀγάλματε. I 322 ἐπιστάται τοῦ νεῶ τοῦ ἐν πόλει . . .
τάδε ἀνέγραψαν ἔργα τοῦ νεῶ. Arist. Ἰθην. πολ. 63, 2 βακ-
τηρίαὶ παρατίθενται . . . καὶ βάλανοι ἐμβάλλονται ἴσαι ταῖς
βακτηρίαῖς. Plato Gesetze 9, 8 φόνου . . . πειρώμεθα διὰ
τέλους παντὸς εἴδους περὶ φόνου θεῖναι τοὺς νόμους. CIA
II 652 B 31 ἐγκιβωτίῳ ποικίλῳ, ὁ Κλειτῷ . . . ἀνέθηκε . . .
τῷ κιβωτίῳ ἔνι . . . 737 A Kol. I ἀριθμὸς ὑδριῶν χρυ-
σῶν . . . σταθμὸν ὑδριῶν χρυσῶν. Kol. II ἀριθμὸς οἰ-
νοχοῶν ἀργυρῶν πέντε . . . σταθμὸν οἰνοχοῶν ἀργυ-
ρῶν. 809 b τοὺς δὲ πρυτάνεις ποιεῖν βουλῆς ἔδραν . . . περὶ
τοῦ ἀποστόλου συνεχῶς, ἕως ἂν ὁ ἀπόστολος (konnte
fehlen) γένηται. Inschrift aus Ilion Michel 524 C δίκην δὲ εἶναι
περὶ τούτων αἰεὶ, μέχρι τέλος δίκης γένηται (öfter). Inschrift aus
Eretria SGDI 5307 ὁπότεροι δ' ἄμ παραβαίνωριν τὰς συνθήκας,
ἀποτίνειν τὰ δέκα τάλαντα τῶν δὲ δέκα τάλαντων
τὸ ἐπιδέκατον ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἀπόλλωνος. Inschrift aus Hali-
karnass Michel 451 τὸν νόμον τοῦτον ἦν τις θέλη συγ-
χεῖαι ἢ προθήται ὑψήφον ὥστε μὴ εἶναι τὸν νόμον τοῦτον.
Lokrische Epökeninschrift IG IX 1, 334 τὸν ὄρκον ἐξεῖμεν . . .
ἐπάγειν μετὰ τριάγοντα φέτεα ἀπὸ τοῦ ὄρκου. Inschrift aus
Chios Michel 1383 ὄση τῶν οὔρων τούτων ἔσω, πᾶσα
Δοφίτις ἦν τίς τινα τῶν οὔρων τούτων ἢ ἐξέλη ἢ . . .
Recht von Gortyn Michel 1333, 4 στέγανς . . τὰς ἐν πόλι
κ' ἄτι κ' ἐν ταῖς στέγαις ἐνή.

Von zwei gleichen Dingen wird verschiedenes ausgesagt.
Das zweite Mal war die Wiederholung des Wortes überhaupt nicht
erforderlich, oder der Artikel, der Genetiv, die zugehörige Zahl
oder das Attribut hätte genügt.

Gesetz Demosth. 24, 105 ὅτι ἄν τις ἀπολέσῃ, ἐὰν μὲν ὑπὸ λάβῃ, τὴν διπλάσιαν καταδικάζειν, ἐὰν δὲ μὴ, τὴν ἱπλάσιαν (?) πρὸς τοῖς ἐπαιτίοις. Gesetz Gaius Digesten 10, 13 ἐὰν (τις) τειχίον (ὀρύγη) πόδα ἀπολείπειν· ἐὰν δὲ οἴκημα ἴο (ἔξ *cod. Palat.*) πόδας. Ebenda ἐλαίαν δὲ καὶ συκὴν ἐννέα ὀδας ἀπὸ ἀλλοτρίου φυτεύειν· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πέντε ὀδας. CIA II 809 a, 210 ἐν τῷ μουνηχιῶνι μηνὶ τῇ δευτέρᾳ σταμένου καὶ τῇ πέμπτῃ ἱσταμένου. 834 B Kol. II 518 τὸ περιὸν παρὰ ταμίαιν τῶν θε(ι)οῖν . . . καὶ τὸ εριὸν παρὰ ταμίᾳ τοῖν θεοῖν (IV 2, 834 B S. 198 Kol. I 37). 2, 169 b S. 50 (Πυθίας) τὴν τε πρὸς τῷ τοῦ Ἄμμωνος ῥῷ κρήνην καινὴν ἐξωκοδόμηκεν καὶ τὴν ἐν Ἀμφιαράου ῥήνην κατεσκεύακεν. Arist. Ἀθην. πολ. 60, 1 (οἱ ἀθλοθέται) οἰκοῦσι . . . τὸν ἀγῶνα τῆς μουσικῆς καὶ τὸν γυμνικὸν γῶνα. Lokrische Epökeninschrift IG IX 1, 331 ὅτι κα μὴ . . . δοκῆρ Ὀπουνητίων τε χιλίων πλήθῃ καὶ Ναφακτίων τῶν αἰφίκων πλήθῃ. Inschrift aus Ilion Michel 524 D ὀφειλέτω ὑμὲν ἀρχόντων ἕκαστος τριάκοντα στατήρας, βουλῆς δὲ ἕκαστος δέκα στατήρας, ὁ δὲ ταμίης στατήρας ἑκατόν. elphische Inschrift Ziehen 74 D . . .]οτος ἐπέδωκε τῇ θυγατρὶ ἱμρηναῖαν δάρματα καὶ τῷ Λυκείῳ δάρματα.

In Opfervorschriften wird die Bezeichnung des gleichen Opfers wiederholt statt τὸ αὐτὸ, τὰ αὐτὰ oder ἑκάστῳ.

CIA II 841 b S. 534 ἱερώσινα τῷ ἱερεὶ διδόναι τάδε· ἀπὸ τοῦ μείου κωλήν, πλευρόν, οὔς, ἀργυρίου III. ἀπὸ τοῦ κουρείου κωλήν, πλευρόν, οὔς . . . II 1651 προθύεσθαι ἀλαάτη πόπανα τρία, Ἀπόλλωνι πόπανα τρία, Ἑρμῇ ὀπανα τρία usw. Ebenda Ἡλίῳ ἀρεστήρα κηρίον, νημοσύνη ἀρεστήρα κηρίον. II 1661 ἀκόλουθοι μονόμ-αλα III, . . .]οι μονόμφαλα III (sc. θύουσιν oder dergl.). Inschrift aus Kalaurea IG IV 840 und 841 θύειν τῷ Ποσειδᾶνι ἱερεῖον τέλειον καὶ τῷ Διὶ τῷ Σωτήρι ἱερεῖον τέλειον. Inschrift aus Epidauros IG IV 914 τὰπόλλωνι θύειν οὖν ἔρσενα καὶ ὀμονάοις βοῦν ἔρσενα. Inschrift aus Milet, Wilamowitz Sitzber. Berl. Akad. Wissensch. 1904, 620 ἐς ἁλπὸν ἢ πόλις διδοὶ Ταργηλοῖσιν ἱερὸν τέλειον καὶ Μετα-ιτνίοισιν ἱερὸν τέλειον.

Wiederholung von κεφάλαιον und ἀριθμός:

In den attischen Zahlungs-, Bau- und Poletenurkunden des Jahrhunderts folgt sehr oft auf die Teilsummierung die Gesamtsummierung unter Wiederholung des Wortes κεφάλαιον

zB. CIA I 178 + IV 2, 4330 S. 294 (vgl. Rh. Mus. LXI [1906] 210). κεφάλαιον . . . ἀναλώματος κεφά[λαιον. I 274 (vgl. IV 1 S. 35) κεφάλαιον συ . . κεφάλαιον. 275 κεφάλαιον . . κεφάλαιον συ[. IV 1, 321 S. 75 κατατομῆς τῶν μικρῶν . . . πλαι]σίων ἀργυρίου κεφάλαιον . . . κατατομῆς τῶν πλαισ[ίων ζύμ]παν ἀργυρίου κεφάλαιον. I 273 folgt auf die Summierung der Zahlungen die der Zinsen und am Schlusse der Penteteris die Generalsummierung beider unter stetiger Wiederholung von κεφάλαιον nach folgender Formel: κεφάλαιον τοῦ ἀρχαίου ἀναλώματος . . κεφάλαιον τόκου und κεφάλαιον ἀναλώματος ζύμπαντος . . . [κεφάλαιον τόκου ζύμπαντος]. II 795 d lesen wir κεφάλαιον τριήρων . . κεφάλαιον ταρρῶν . . κεφάλαιον πηδαλιῶν usw. II 834 b S. 516 Kol. I Z. 18 κεφά(λαιον) λίθων . . κεφάλαιον ἀργυρίου. Z. 57 κεφάλαιον πλίνθων . . . κεφάλαιον. IV 2, 834 S. 198 Kol. I 21 κεφά]λαιον ὄργυῶν ϜΔΔΓ, κεφάλαιον ἀργυρίου Παρμένοντι. Ebenda Z. 34 κεφάλαιον ἀναλώματος . . κεφάλαιον λήμματος (Z. 57 Kol. II Z. 35. 83).

Zu bemerken ist, dass an folgenden Stellen das κεφάλαιον der Teilsummierung vor, das der Generalsummierung hinter dem zugehörigen Kasus steht: CIA I 190 + Ergm. Köhler, Hermes XXXI (1896) 149 κεφάλαιον Ἀθηναίᾳ Πολιάδι . . . εἰ κεφάλαιον ΧΗΔΔΔΔ . . . IV 1, 331 f. S. 178 κεφάλαιον τούτων . . . κεφάλαιον ΤΤΤΤ . . . I 324 a Kol. I κεφάλαιον ὑπουργοῖς . . κεφάλαιον πρίσταις . . κεφάλαιον ἐνκαυταῖς . . κεφάλαιον χρυσοχοῖς . . κεφάλαιον μισθοῦ . . . σύμπαντος ἀναλώματος κεφάλαιον.

Das gleiche Wort rückt in der Aufzählung zuweilen von der ersten an die zweite Stelle: CIA II 678 A (vgl. van Hille, Ἐφημ. ἀρχ. 1903, 142 ff. und Mnemosyne XXXII [1904] 325 ff.) Kol. II ὑδρίαί ἀργυραῖ Ἀθηναῖς Πολιάδος . . . , aber im folgenden Ἀθηναῖς Νίκης ὑδρίαί . . . Ἀρτέμιδος Βραυρωνίας ὑδρίαί . . . Ἀνάκων ὑδρίαί ἀργυραῖ . . . Δήμητρος καὶ Κόρης ὑδρίαί ἀργυραῖ . . . Ἀφροδίτης ὑδρίαί ἀργυρᾶ μ[ια]¹ . . . Ebenso gewiss II 677. 679. 681. 699, wo immer nur diese oder jene von den Posten ausser Athene Polias, aber mit den eben angegebenen Ueberschriften erhalten sind. Vgl. ferner II 793 Vorderseite Kol. a ἀριθμὸς τριήρων . . ἀριθμὸς σκευῶν . . . , aber πηδαλιῶν ἀριθμὸς . . κλιμακίδων ἀριθμὸς . . [κοντ]ῶν ἀριθμὸς

¹ So ist wohl zu ergänzen; vgl. Bd. LXVI (1911) 48 Anm. 1.

. . . παραστατῶν ἀριθμὸς . . . [ἰστῶν μετ]άλων ἀριθμὸς . . .
[ἰστῶν ἀκατείων] ἀριθμὸς.

Die meisten Beispiele der Wiederholung des Substantivs bieten die Uebergabeurkunden.

Einfaches Substantiv mit verschiedenem Attribut:

Die Parthenonverzeichnisse des 5. Jahrhunderts (CIA I 161 ff.) enthalten κλῖναι Χιουργεῖς . . . κλῖναι Μιλησιουργεῖς; ἀσπίδες ἐπίσημοι . . . ἀσπίδες ἐπίχαλκοι . . . ; λύρα κατάχρυσος . . . λύραι ἐλεφάντιναι . . . λύραι. Uebergabeurkunde des 5. Jahrhunderts aus Eleusis, Philios Mitt. arch. Inst. XIX [1894] 192 A und Dragumis Ἐφημ. ἀρχ. 1895, 60 Kol. I ρρυμοὶ σεσιδρωμένοι, ῥρυμοὶ ἀσιδήρωτοι. Ebenda ἄξονε μεγάλω II, ἄξονε σμικρῷ II. Ebenda ἀργύριον ἄσημον καὶ ξενικὸν ὁμοῦ, ἀργύριον ἐπίσημον. Kol. II ὑπερτερία τετρακύκλου I, ὑπερτερία μονοκύκλου I. CIA II 652 B 37 σφραγῖς ἴασπις χρυσοῦν δακτύλιον ἔχουσα, σφραγῖς ἴασπις περικεχρυσωμένη χρυσοῦν δακτύλιον ἔχουσα, σφραγίδες δύο ἀργυροῦς δακτυλίους ἔχουσαι, σφραγίδες ὑάλιναι ΓII ποικίλαι περικεχρυσωμέναι, σφραγῖς περίχρυσος (II 660, 68 ff.). II 660, 37 κύλιξ ἀργυρᾶ . . . κύλιξ χρυσῆ (II 661). Ebenda 42 ff. ἐξαγίστου χρυσίου συμμείκτου ἀσήμου . . . ὑπαργύρου χρυσίου . . . χρυσίου Δαρεικοὶ τοῖν θεοῖν. II 667 θυμιατήριον ἀργυροῦν . . . θυμιατήριον ἀργυροῦν ὑπόχαλκον . . . θυμιατήριον χρυσοῦν ὑπόχαλκον. II 676 δίφρος κατεαγῶς εἷς, ὕγεις δύο, δίφροι τέτταρες, οἱ τρεῖς ὕγεις. II 678 A (van Hille Ἐφημ. ἀρχ. 1903, 143 und Mnemosyne XXXII [1904] 325) Kol. I φιάλαι [πτι]λωταὶ ἔξ . . . φιάλαι Αἰθιοπίδες τέτταρες. Ebenda στέφανος ὁ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, στέφανος, ὄν ἐν τῇ χειρὶ ἔχει. Ebenda φιάλη χαλκοκρᾶς βαρβαρικῆ . . . φιάλη ὑπάργυρος ἀκυλωτή. Kol. III λύρα κατάχρυσος, λύραι ἐλεφάντιναι IIII, λύραι ξύλιναι Γ. 678 B κυνη σιδηρᾶ, κυναῖ ὑπόξυλοι IIII, κανοῦν μέγα I, κανᾶ ἀρχαῖα ΔΔ . . . κυναῖ χαλκαὶ μεγάλαι Δ, κυναῖ συμπεπλασμένοι, ὄλκεῖα μεγάλα III, ὄλκεῖα μικρά . . . κύαθος μέγας, κύαθος μικρός . . . λυχνεῖον μικρόν, λυχνεῖα δύο ἐν τῷ ἐπιστάτῳ. II 742 B (vgl. Sundwall Journal des Russ. Minist. für Volksaufklärung 1910, 277 ff.) στήλη πλαγία χαμαί . . . στήλη ταμιῶν τῶν ἄλλων . . . στήλη ταμιῶν τῶν ἄλλων . . . στήλη ταμιῶν τῆς θεοῦ. II 766, 33 λήκυθος σκυτίνη, λήκυθος ἀλύσει δεδεμέ(νη). II 792 παραρύματα λευκά, παραρύματα τρίχινά (II 793 e. f. h). 795 f. κεραῖαι

μεγάλοι . . . κεραῖαι ἀκάτειοι. Beachte den Wechsel in der Wortstellung: Delisches Inventar Michel 815, 145 τράπεζαι μικραί . . . μεγάλοι τράπεζαι.

Folgende Stellen bilden eine Ausnahme, das Substantiv wird nicht wiederholt:

Uebergabeurkunde aus Eleusis, Philios Mitt. arch. Inst. XIX (1894) 192 A B und Dragumis Ἐφημ. ἀρχ. 1895, 60 Kol. II und III Αἰγινάιοι τετράποδες ἀμφοτέρῃ ΠΙΙ, ἔκποδε καὶ τετράποδε ΙΙ, ἔκποδες καὶ δίποδες ΙΙΙ, στυλίδες ΠΙ, δίποδε ἀμφοτέρῃ ΙΙ. Ebenda ξύλα πύκινα ΠΙ, ἐλάτινα ΔΔΔ, σχιστῶ ΙΙ, ἀμαξιάϊω ΙΙ, ἡμίτομα ΔΔΔ, τρίτομα ΠΔΔ, τετράτομα ΠΙΙΙ. Ebenda αἰγίδος ξύλα . . . ὑπὸ τῆ σκηνῆ, ἀμαξιάϊα . . . , τετράγωνα θουριακά ΔΔΔΓ. Ebenso vielleicht in dem vorhergehenden Abschnitte, von dem noch γωνιαίους . . . κρηπιδιαίων . . . γωνιαίων ἕτερον usw. erhalten ist. Ebenda κλίμα κε μεγάλω ΙΙ, σμικρὰ Ι; τροχιλεία μεγάλω ΙΙ, σμικρῶ ΙΙ. In den Seeurkunden CIA II 789 ff. steht sehr häufig κώπας (-αι -ῶν usw.) θρανίτιδας (-ες) . . . Ζυγίας (-ιαί) . . . θαλαμίας (-ιαί). Π 816 τραπέζας μικρὰς ΔΔΙΙΙΙ, μεγάλας [Δ]ΔΙ. Π 818 κανᾶ μικρὰ πλατέα Δ[ΙΙΙΙ], μεγάλα πλατέα [Ι]ΙΙΙ. 856 σκάφαι ΙΙ, μεγάλοι Π, . ν . . . ωταὶ ΙΙΙΙ στρογγύλαι ΙΙΙ; vgl. Π 600 ψ (χωρίψ) γείτων . . . ἡλίου ἀνιόντος ὁδός, δυομένου Ὀλυμπιοδώρου χωρίον. Attische Bergwerksurkunde, Oikonomos Mitt. arch. Inst. XXXV (1910) 275 ff. steht neben πρὸς ἡλίου ἀνιόν(τος) . . . πρὸς ἡλίου δυομέ(νου) (Kol. B Z. 33 Kol. C Z. 5. 20. 31. 42. 48) Kol. B Z. 41 πρὸς ἡλίου ἀνιόντος . . . δυομένου; vgl. Kol. C Z. 37 und CIA II 780. Vertrag Michel 5 B ἐξαγωγή . . . ξύλων οἰκοδομητηρίω πάντων, ναυπηγησίμων δὲ πλὴν ἐλατίνων.

Wiederholung des Substantivs mit gleichem Attribut, aber verschiedenen Zusätzen:

Ueberschussformeln der Parthenonrechnungen CIA I 300—311 ua. χρυσοῦ στατήρες Λαμψακηνοὶ . . . χρυσοῦ στατήρες Κυζικηνοί. Uebergabeurkunde aus Eleusis, Philios Mitt. arch. Inst. XIX (1894) 192 und Dragumis Ἐφημ. ἀρχ. 1895, 60 Kol. I σειρά καινὴ πήχεων ΔΔ . . . σειρά καινὴ πήχεων ΠΔ. CIA II 645 ὄρμος χρυσοῦς διάλιθος ὁ μείζων . . . ὄρμος χρυσοῦς διάλιθος ὁ μικρός. 652 A und öfter στέφανος θαλλοῦ χρυσοῦς, ὃν ὁ δεῖνα ἀνέθηκε. 652 B und öfter, φιάλη ἀργυρᾶ, ἣν ἡ (ὁ) δεῖνα ἀνέθηκε. Ebenda δακτύλιος χρυσοῦς ἐμπινακίω . . . δακτύλιος χρυσοῦς καὶ χρυσίον ἀργυρίω δεδεμένον, ὃν

ἡ (ὁ) δείνα ἀνέθηκε (660. 661). 668 und öfter κανοῦν χρυσοῦν ὑπόχαλκον, ἵνα ὁ Ἀπόλλων . . . κανοῦν χρυσοῦν ὑπόχαλκον, ἵνα ὁ Ζεὺς. Ebenda θυμιατήριον χρυσοῦν ὑπόχαλκον, ἵνα τὰ καμπύλα πέταλα . . . θυμιατήριον χρυσοῦν ὑπόχαλκον, ἵνα τὰ ὀρθὰ πέταλα (669). Ebenda σφραγίδες λίθιναι ψιλᾶι . . . σφραγίς λιθίνη χρυσοῦν δακτύλιον ἔχουσα, σφραγίδες λίθιναι χρυσοῦς δακτυλίους ἔχουσαι ἑπτὰ. II 678 A (van Hille Ἐφημερίς ἀρχαιολ. 1903, 141 ff. und Mnemosyne XXXII [1905] 325 ff.) θυμιατήριον ἐπίχρυσον ὑπόχαλκον, ἵνα τὸ ἄλλα παρασεσήμανται . . . θυμιατήριον ἐπίχρυσον ὑπόχαλκον, ἵνα τὸ βῆτα παρασεσήμανται. Ebenda χρυσίον ἐπίτηκτον ἀπὸ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ νεῶ τῆς Νίκης . . . χρυσίον ἐπίτηκτον ἀπὸ τῆς ἀσπίδος . . . Kol. III unter den Gegenständen des alten Tempels στέφανος χρυσοῦς, ὃν ὁ δείνα (οἱ δείνες) ἀνέθηκε (ἀνέθεσαν) 5 mal. Ebenda φιάλη ἀργυρᾶ, ἣν ἡ δείνα ἀνέθηκε (3 mal). Nochmals στέφανος χρυσοῦς, ὃν ἡ (ὁ) δείνα ἀνέθηκε (5 mal), vgl. Kol. II die mehrmalige Wiederholung ὑδρία ἀργυραῖ in den Ueberschriften. II 766 κυμβίον ἀργυροῦν, ὃ ἡ δείνα ἀνέθηκε (2 mal). Delisches Inventar Michel 815, 32 φιάλαι χρυσαῖ βαλανωταί . . . φιάλαι χρυσαῖ λείαι . . . φιάλαι χρυσαῖ ἀκτινωταί . . . Z. 77 ὄρμος χρυσοῦς, ὃν Λύδιον ἀνέθηκε . . . ὄρμος χρυσοῦς, ὃν Ἀβρῶ ἀνέθηκε. Z. 81 στέφανος χρυσοῦς δάφνης . . . στέφανος χρυσοῦς μυρρίνης ua.

Eine Wiederholung findet nicht statt II 661 ua. τάδε ἐκ τοῦ Ἀνακίου φιάλαι ἀργυραῖ μεγάλαι ΓII, μικραῖ δύο.

Das Substantiv wird in folgenden Fällen auch nach ἕτερος wiederholt.

Substantiv ohne oder mit gleichem Attribut. Beim zweiten Stück wird das Attribut zuweilen fortgelassen.

CIA II 652 B χρυσίον . . . ἕτερον χρυσίον und ὄχθοιβος . . . ἕτερος ὄχθοιβος (660). 676 θρόνοι μεγάλοι τρεῖς . . . ἕτερος θρόνος. 677 ua. πίναξ ἀργυροῦς . . . πίναξ ἕτερος . . . πίναξ ἕτερος. 678 A (van Hille, Ἐφημερίς ἀρχαιολ. 1903, 147 und Mnemosyne XXXII [1904] 325) Kol. I κανοῦν χρυσοῦν ὑπόχαλκον . . . ἕτερον κανοῦν χρυσοῦν ὑπόχαλκον. Ebenda χρυσίον ἐπίτηκτον ἀπὸ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ νεῶ τῆς Νίκης . . . ἕτερον χρυσίον ἐπίτηκτον ἀπὸ τῶν ἀκρωτηρίων. IV 2, 682° S. 178 κλίνας . . . ἕτεραι κλίνας (3 mal). Ebenda τραπεζεῖα . . . ἕτερα τραπεζεῖα.

Delisches Inventar Michel 815, 35 οἰνοχόη χρυσεῖη ... ἑτέρα οἰνοχόη χρυσεῖη. Z. 39 θυμιατήριον χρυσοῦν ὑγιές ὑπόχαλκον ... ἕτερον θυμιατήριον χρυσοῦν ὑγιές ὑπόχαλκον. Z. 46 οἰνοχόη ἀργυρεῖα ... ἑτέρα οἰνοχόη ἀργυρεῖα. IV 1, 277 a S. 176 οἰκία ἐμ Βατῆ καὶ χωρίον ... ἕτερον χωρίον. II 777 Θεομένους ... οἰκίαν ... Θεομένους ἑτέρα οἰκία.

Substantiv mit verschiedenem Attribut:

CIA IV 1, 277 a S. 176 χωρίον παρὰ τὸ Πύθιον ... ἕτερον χωρίον παρὰ τὸ Ἡράκλειον. II 678 B θυμιατήριον μέγα· ἕτερον θυμιατήριον μικρόν. 720 B Kol. ἰκάτροπτα ἕξ ἄνευ ἐλύτρων· ἑτέρα κάτροπτα μικρά. Delisches Inventar Michel 815, 93 ἀνδριαντίσκος χρυσοῦς ἀργυροῦν βάθρον ἔχων ... ἕτερος ἀνδριαντίσκος ἀργυροῦς πρὸς τῇ χειρὶ ἔχων δραχμὰς προσδεδεμένας ἀττικὰς.

Besondere Beachtung verdienen folgende Stellen, an denen beim zweiten Stück die Wortstellung geändert wird: CIA II 698 Kol. II θυμιατήριον ὑπόχαλκον ἐπάργυρον ... ἕτερον ἐπάργυρον θυμιατήριον ... ἕτερον ἐπάργυρον θυμιατήριον. Ebenda κανοῦν ὑπόχαλκον ἐπίχρυσον ... ἕτερον κανοῦν ἐπίχρυσον ὑπόχαλκον. Ebenda χρυσίον ἐπίτηκτον ... ἕτερον ἐπίτηκτον χρυσίον ... ἕτερον χρυσίον ἐπίτηκτον ... ἕτερο χρυσίον ἐπίτηκτον. II 682 c S. 507 κανᾶ χαλκᾶ δύο ... ἑτερα κανᾶ πέντε χαλκᾶ.

Beachtung verdient auch, dass an zweiter Stelle einmal ein Deminutivum und einmal eine andere Form desselben Wortes steht. II 652 B und öfter ἐκ τῆς κιβωτοῦ τῆς Βραυρωνόθεν ... ἐν ἐτέρῳ κιβωτίῳ. Delisches Inventar Michel 815, 55 [ἄσημ]ος ἄργυρος ... ἕτερον ἄσημον ἀργύριον, wenn ich Berl. Phil. Wochenschr. 30 (1910) 831 so richtig ergänzt habe. Homolle und Michel schreiben [κῦαθ]ος ἀργυροῦς; auf welchen vorausgehenden Posten soll sich aber dann ἕτερον ... ἀργύριον beziehen?

An folgenden Stellen wird das Substantiv nach ἕτερος oder ἄλλος nicht wiederholt:

Uebergabeurkunde aus Eleusis, Philios Mitt. arch. Inst. XIX (1894) 192 A und B und Dragumis Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1895, 60 Kol. I ρρυμὸς δίκροτος σεσιδηρωμένος ... ἀσιδηρωτος ἕτερος. II 678 B 26 κρατῆρ τριηρικτός· ἕτερος μικρός. 44 θερμάστια ΔΓIII· ἑτερα ... νια III .. 49 ἦλοι κοῖλοι ΔII· ἕτεροι ἐλάτους ΔΔ. 64 κλείς ἀνάπαιστος (vgl. IV 2, 682 c S. 178)· ἑτέρα

κατεαγυῖα· ἑτέρρα ς. II 807 b 80—152 ὑπαλοιφή ἐμ
 φιδακνίω μέλαινα· ἑτέρρα ἐν ἀμφορεῖ μέλαινα· ἑτέρρα λευκή
 ἐμ φιδακνίω, vgl. II 835, 43 τύποι Δ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ
 ὀφθαλμοὶ καὶ ἕτεροι χρυσοί. Ebenda πρόσωπον . . . σιστράτη·
 ἕτερον ἐπίχρυσον. IV 2, 834 b S. 200 u. 201, Z. 95 ζύλα
 πτελέϊνα μονόβολα . . . ἕτερα δίβολα . . . ἕτερα ῥυμείια
 μελέϊνα μονόβολα . . ἕτερον δίβολον . . , ἕτερα ῥυμοὶ (?)
 δίβολα . . . , ἕτερα ῥυμείια μονόβολα. Ebenda Z. 96 αὐχένες
 δρύινοι . . . ἕτεροι μελέϊνοι. Delisches Inventar Michel 815,
 89 ὄρμος χρυσοῦς Ἐριφύλης ἄστατος· ἄλλος περιχρυσος
 ἄστατος. Z. 142 γαστρόπτης ὑγίης· ἑτέρρα κατεαγυῖα. Ohne
 Attribut ebenda Z. 141 σιδηρᾶ λυχνεία ΠΙΙΙ κατεαγότα· ἄλλα II.
 Ohne ἕτερος oder ἄλλος ebenda Z. 143 ζύλιναι κλῖναι καὶ ναι
 μικραὶ ΗΙΙ . . . παλαιαὶ ΠΙ (vgl. S. 536).

Wir wenden uns jetzt zu den Wiederholungen aus den
 Ueberschriften, welche sich im Text zeigen.

Häufig wird ein Ganzes oder ein Abschnitt mit denselben oder
 verwandten Worten überschrieben und am Schluss zusammengefasst.

In folgender Weise in den Volksbeschlüssen und Verträgen:
 CIA IV 1, 27 b S. 60/61 τάδε οἱ ξυγγραφῆς ξυνέγραψαν
 τὰς δὲ ξυγγραφὰς καὶ τὸ ψήφισμα τόδε ἀναγρα-
 ψάτω ὁ γραμματεὺς ὁ τῆς βουλῆς. Thuc. 5, 47 σπονδὰς ἐποιή-
 σαντο ἑκατὸν Ἀθηναῖοι ἔτη καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ
 Ἡλείοι . . . κατὰ τάδε ξυνμάχους εἶναι Ἀθηναίους καὶ
 Ἀργεῖους καὶ Μαντινέας καὶ Ἡλείους . . . τὰς δὲ ξυνθήκας
 τὰς περὶ τῶν σπονδῶν καὶ τῆς συμμαχίας ἀναγράψαι
 ἐν στήλῃ λιθίνῃ. IV 2, 59 b S. 21 συμμαχία Ἀθηναίων καὶ
 Θετταλῶν εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον . . τὴν δὲ συμμαχίαν τήνδε
 ἀναγράψαι τὸν γραμματέα τῆς βουλῆς. Besonders häufig in
 den einzelnen Abschnitten der Rechnungsurkunden: CIA I 37 - ος
 φόρος . . . -ίου φόρου κεφάλαιον, wovon Ἑλλησποντίου
 φόρου κεφάλαιον erhalten ist. 177 Ἀθηναῖοι ἀνήλωσαν . . .
 ἐς τὸν πρὸς Σαμίους πόλεμον . . ζύμπαντος ἀναλώμα-
 τος κεφάλαιον. 178 ebenso. IV 1, 179 A S. 161 Ἀθηναῖοι
 ἀνήλωσαν ἐς Μακεδονίαν . . κεφάλαιον τοῦ ἐς
 Μακεδονίαν . . . ἀναλώματος. I 180—184 viermal
 Ἀθηναῖοι ἀνήλωσαν . . κεφάλαιον ἀναλώματος τοῦ
 ἐπὶ τῆς ἀρχῆς. I 273 viermal τάδε οἱ ταμίαι παρέδωσαν ὁ δεῖνα
 καὶ ξυνάρχοντες . . κεφάλαιον τοῦ ἀρχαίου ἀναλώματος ἐπὶ

τῆς τοῦ δεινός ἀρχῆς καὶ ξυναρχόντων. I 324 πρίσ-
 ταις καθ' ἡμέραν ἐργαζομένοις . . . κεφάλαιον πρίσταις
 . . . ἐνκαυταῖς . . . κεφάλαιον ἐνκαυταῖς . . . χρυσοχόοις
 . . . κεφάλαιον χρυσοχόοις . . . μισθοί . . . κεφάλαιον
 μισθοῦ. ὠνήματα . . . κεφάλαιον ὠνημάτων usw. IV
 1, 321 S. 75 ξυλλουργοῖς ἐς τὴν ἐπωροφίαν ἰμάντας
 ἀποξέσασιν . . . ἐς τὴν ἐπωροφίαν ἰμάντων ἐργασίας
 ἀργυρίου κεφάλαιον . . . τέκτοσι μισθώματα καὶ καθη-
 μερίσια . . . τέκτοσι μισθωμάτων ἀργυρίου κεφάλαιον.
 IV 1, 321 S. 150 λήμματα παρὰ ταμιῶν τῆς θεοῦ . . . κε-
 φάλαιον λημμάτων . . . ἀναλώματα ἐργασίας ἐπὶ τὸμ
 πρὸς ἔω αἰετόν . . . ἐργασίας τοῦ πρὸς ἔω αἰε-
 τοῦ ἀργυρίου κεφάλαιον . . . ἐπὶ τὸμ πρὸς τοῦ Παν-
 δροσείου αἰετόν . . . ἐργασίας τοῦ πρὸς τοῦ Παν-
 δροσείου αἰετοῦ ἀργυρίου κεφάλαιον. II 741 ἐκ τοῦ δερ-
 ματικοῦ ἐπὶ τοῦ δεινός ἄρχοντος . . . κεφάλαιον δερμα-
 τικοῦ ἐπὶ τοῦ δεινός ἄρχοντος. II 793 c παραστάται·
 ταῖσδε τῶν νεῶν . . . παραστάτας παρακειμένους κατε-
 λάβομεν . . . ἀριθμὸς παραστατῶν (d). II 814 a A 11—15
 αἶδε τῶν πόλεων τοῦ τόκου ἀπέδοσαν . . . κεφάλαιον
 τόκου παρὰ τῶν πόλεων. 15—24 οἶδε τῶν ἰδιωτῶν
 τοῦ τόκου ἀπέδοσαν . . . κεφάλαιον τόκου παρὰ τῶν
 ἰδιωτῶν.

Die Ueberschrift gehört zu mehreren Posten und wird bei jedem ohne Grund wiederholt.

Sie besteht aus einem Satze und wird so wiederholt.

CIA IV 1, 277 a S. 176 αἶδε (?) μισθώσεις κατεβλήθησαν τοῦ δεινός . . . μίσθωσις κατεβλήθη, . . . γῆς Μυρρινούντι μίσθωσις κατεβλήθη. Attische Inschrift, Oikonomos Mitt. arch. Inst. XXXV (1910) S. 277 f. Kol. B. τάδε αὐτοὶ ἀπεγράψαντο ἐργάσιμα ἐκ τῶν στηλῶν . . . mehrere Male ἐκ τῆς στήλης τῆς ἐπὶ τοῦ δεινός ἄρχοντος . . . ὁ δεῖνα μέταλλον ἀπεγράψατο ἐργάσιμον . . . στήλην ἔχον. In den andern Partien, in welchen keine Ueberschrift erhalten ist, wiederholen sich ὁ δεῖνα ἀπεγράψατο μέταλλον παλαιὸν ἀνασάξιμον . . . στήλην ἔχον, hier oder da mit geringen Abweichungen. CIA II 808 c 1—12 οἶδε τῶν τριηράρχων, ὧν ἐδίπλωσεν ἡ βουλή ἡ ἐπὶ Χρέμητος ἄρχοντος τὴν τριήρην, ἣν εἶχεν ἕκαστος αὐτῶν, ἀργύριον κατέβαλον ἀποδέκταις τοῖς ἐπὶ Χρέμητος

ἄρχοντος καὶ ὑπελογίσαντο ἐξ ὧν ἐπέδοσαν εἰς τὰ σιτωνικά κατὰ ψήφισμα δήμου, ὃ Δημάδης Δημέου Παιανιεύς εἶπε. 12 ff. τῶν μετὰ τοῦ δεῖνος τριήραρχος (-οι) ὁ δεῖνα (ὁ δεῖνες)· τριήρης ἡ δεῖνα, τοῦ δεῖνος ἔργον· ταύτης κατέβαλεν τὸ ἀπλοῦν . . . ἀποδέκταις τοῖς ἐπὶ Χρέμητος ἄρχοντος καὶ (ἀπὸ) τοῦ ἐπιδεδομένου oder τὸ δὲ διπλοῦν (τῷ δεῖνι) εἰς τὰ σιτωνικά κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦ δήμου.

Die Ueberschrift besteht aus einem Satze, aus dem einzelne Wörter ohne Grund wiederholt werden.

CIA I 322 ἐπιστάται τοῦ νεῷ τοῦ ἐν πόλει, ἐν ᾧ τὸ ἀρχαῖον ἄγαλμα . . . τάδε ἀνέγραψαν ἔργα τοῦ νεῷ, ὡς κατέλαβον ἔχοντα . . . τοῦ νεῷ τάδε κατελάβομεν ἡμίεργα. So fasse ich auch den Zusatz τοῖς τριάκοντα I 228 zu ἐπὶ τῆς τρίτης ἀρχῆς, ἧ Διότιμος ἐγραμμάτευε als Wiederholung aus der Generalüberschrift παρὰ τῶν Ἑλληνοταμιῶν . . . τριάκοντα ἀπεφάνθησαν I 226 auf. Eine Verbindung mit ἐγραμμάτευε ist sachlich unmöglich. Die Logisten hatten selber den γραμματεῖς entsprechende Funktionen und infolgedessen keinen γραμματεῦς. Die Tributlisten sind nicht ihre Urkunden, sondern verzeichnen nur ebenso wie die Zinsentafel I 273 die von ihnen für den Schatz der Athene berechneten Posten¹. Siegerinschrift aus Sparta Michel 946 τάδε ἐνίκαέ Δαμῶνων . . . καὶ Ποοῖδαια Δαμῶνων ἐνίκη Ἐλεῖ . . . καὶ Ποοῖδαια Δαμῶνων ἐνίκη Θευρία . . . κέν Ἄριοντίας ἐνίκη Δαμῶνων . . . καὶ Ἐλευῦνια Δαμῶνων ἐνίκη mit der Fortsetzung Tillyard Annual of the

¹ Ich halte auch die Ergänzung von Köhler I 226 ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἀπεφάνθησαν und I 260 οἱ τριάκοντα ἀπέφηναν τὴν ἀπαρχὴν τῇ θεῷ nicht für richtig. Man wird sich den Sachverhalt ebenso zu denken haben, wie I 32 bei Berechnung der Gelder, welche der Athene geschuldet werden und zurückgezahlt werden sollen. Hier wird auch der Ausdruck ἀποφαίνειν gebraucht, aber von den Priestern und andern Tempelbeamten, welche die Schuldtafeln den Prytanen zeigen sollen, damit diese sie den Logisten zur Berechnung übergeben und die berechneten Beträge in Gegenwart des Rates zurückzahlen können. Das ἀποφαίνειν in den Tributlisten bezog sich gewiss auf die Tributlisten selbst. Als die Behörde, welcher diese Tätigkeit oblag, kommen die Hellenotamien zunächst in Betracht, und diejenigen, denen die Listen gezeigt wurden, waren wahrscheinlich ebenfalls die Prytanen, welche sie den Logisten zur Berechnung des $\frac{1}{60}$ übergeben und alsdann diese Beträge an die Schatzmeister in Gegenwart des Rates abführen mussten.

Brit. Shool at Athens XIII S. 175 τάδε ἐνίκα ἐ'Ενυμακρα-
 τίδας . . . δόλιχον καὶ Λιθία καὶ κέληξ μιᾶς ἡμέρας ἡμᾶ
 ἐνίκων καὶ ἐφηβῶν Ἐνυμακρατίδας ἐν Ἄριοντίας ἐνίκη . . .
 καὶ Παρπαρόνια ἐνίκη Ἐνυμακρατίδας usw. Inschrift aus
 Halikarnass Michel 835 οἶδε ἐπρίαντο παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος
 καὶ τῆς Ἀθηναίης καὶ Παρθένου γέας καὶ οἰκίας τῶν ὀφει-
 λόντων τοῖς θεοῖς τούτας. Bis Z. 40 nach der Formel ὁ δεῖνα
 γῆν oder οἰκίαν τοῦ δεῖνος, von da ab wird bei einzelnen Posten
 ἐπρίαντο wiederholt. Süddnerinschrift von Abu Simbel SGDI
 5261 βασιλέος ἐλθόντος ἐς Ἐλεφαντίαν Ψαμματίχου
 ταῦτα ἔγραψαν, τοὶ σὺν Ψαμματίχῳ τῷ Θεοκλοῦς
 ἔπλεον. ἦλθον δὲ Κέρκιος κατύπερθεν ἔγραφε δ'
 ἅμ' Ἄρχων Ἀμοιβίχου καὶ Πέλεφος Οὐδάμου Τήλεφος
 μ' ἔγραφε . . . Πάβισο(ς) Φολοφώνιος σὺν Ψαμμα(τίχῳ)
 Κρήθις ἔγραψαν(?) . . . ὅκα βασιλεὺς ἦλασε τὸν
 στρατὸν Ψαμματίχο . . .

Die Ueberschrift besteht aus einem Adjektiv, das zu jedem
 Posten wiederholt wird.

CIA II 677 τάδε ἀργυρᾶ· πίναξ ἀργυροῦς . . . χερ-
 νιβεῖον ἀργυροῦν . . . χερνιβεῖον ἀργυροῦν . . . οἰνοχόαι
 ἀργυραῖ . . . φιάλαι ἀργυραῖ δύο . . . οἰνοχόη ἀργυρᾶ
 usw. (vgl. II 680). II 726 χρυσᾶ· φιάλαι χρυσαῖ, ἐφ' αἶς
 . . . φιάλαι χρυσαῖ . . . φιάλαι χρυσαῖ . . . φιάλη χρυση
 usw. IV 2, 767 b S. 184 χρυσᾶ· πλάστρα χρυσᾶ . . . ὑπο-
 δερὶς χρυση . . . δακτύλιος ἀπείρων χρυσοῦς . . . ἀσπιδίσκη
 χρυση usw. Ebenda ἀργυρᾶ . . . σίγλοι καὶ δακτύλιος
 ἀργυροῦς . . . δακτύλιος ἀργυροῦς . . . δακτύλιος ἀρ-
 γυροῦς usw. II 678 A (van Hille, Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1903
 S. 146 und Mnemosyne XXXII [1904] 324) Kol. III ἐν τῷ ἀρχαίῳ
 νεῦ ἄστατα· στέφανος χρυσοῦς, ὃν Κόνων ἀνέθηκε, ἄστατος
 . . . στέφανος χρυσοῦς ἄστατος, ὃν Τιμαγόρας ἀνέθηκεν
 . . . φιάλη ἀργυρᾶ ἄστατος, ἦν Κ . . . ἀνέθηκε usw. Wahr-
 scheinlich II 751 a Kol. I χρυσᾶ . . . δακτύλιοι ὀλόχρυσοι
 . . . δακτύλιος χρυσοῦς . . . θριπήδεστον χρυσοῦν . . .
 ἀσπιδίσκας χρυσαῖς . . . ὑποδερὶς χρυση usw. Inventar aus
 Delos Michel 815 Z. 107 ff. τάδε παρέδομεν χρυσᾶ ἐν τῷ νεῦ
 τῷ Ἀθηναίων· στέφανοι χρυσοῖ ΔII . . . στέφανος χρυσοῦς,
 ὃν Αὐτοκλήης Ἀθηναῖος ἀνέθηκεν . . . ἐν τῷ Δηλίων νεῦ· στέ-
 φανος χρυσοῦς ἀμπέλου . . . στέφανος χρυσοῦς δάφνης
 usw. CIA II 780 ἀνασάξιμα· . . . μέταλλον παλαιὸν ἀνα-
 σάξιμον. II 807 a ἀπελάβομεν σκεύη ξύλινα τετρήρων

ταρρούς ἐπὶ τετρήρεις ΠΙΙΙ, πηδάλια ἐπὶ τετρήρεις Δ, κλιμακίδας ἐπὶ τετρήρεις Δ usw.

Die Ueberschrift besteht aus zwei Adjektiven, von denen jedes zu seinem Posten wiederholt wird.

CIA I 322 ἐπιστάται τοῦ νεῶ . . . τάδε ἀνέγραψαν . . . ἔχειρασμένα καὶ ἡμίεργα . . . τοῦ νεῶ τάδε κατελάβομεν ἡμίεργα . . . λίθινα παντελῶς ἔχειρασμένα, ἄχαμαί. Ebenda τάδε ἀκατάξεστα καὶ ἀράβδωτα τὸν τοῖχον τὸν πρὸς νότου ἀνέμου ἀκατάξεστον . . . τοὺς ὀρθοστάτας ἀκαταξέστους . . . τὰς σπείρας ἀπάσας ἀραβδῶτους τὰ ἄνωθεν . . . τοὺς κίονας ἀραβδῶτους . . . τὴν κρηπίδα . . . ἀκατάξεστον . . . τοῦ τοῖχου ἐντὸς ἀκατάξεστα.

Die Ueberschrift besteht aus Substantiv und Attribut, von denen nur ersteres wiederholt wird.

CIA II 660, 33 τοῖν θεοῖν φιάλαι ἀργυραῖ . . . δεύτερος ῥυμὸς φιάλαι ΔΔ . . . τρίτος ῥυμὸς φιάλαι ΔΔ . . . πέμπτος ῥυμὸς φιάλαι ΔΔ (vgl. II 672 ἀργυραῖ φιάλαι . . . πρῶτος ῥυμὸς φιάλαι ΔΔ . . . δεύτερος ῥυμὸς φιάλαι . . . τρίτος ῥυμὸς φιάλαι. Ebenda Z. 38 φιάλαι χρυσαῖ· δεύτερος ῥυμὸς φιάλαι τρεῖς, vgl. II 668 χρυσίδες φιάλαι τῆς θεοῦ, πρῶτος ῥυμὸς φιάλαι ὀκτώ, die ursprünglich gewiss miteinander verbunden waren (Rh. Mus. LXVI [1911] 41). II 726 στέφανοι χρυσοῖ, οὓς προσπαρέδοσαν ταμίαι στέφανος, ἐφ' ᾧ τὸ Α στέφανος, ἐφ' ᾧ τὸ Β στέφανος ἐφ' ᾧ τὸ Γ στέφανος, ἐφ' ᾧ τὸ Δ usw. (II 727). II 736 τάδε παρέδοσαν ταμίαι . . . στεφάνους χρυσοὺς τοὺς ἀνακηρυχθέντας Διονυσίων τραγηδοῖς . . . στέφανος, ἐφ' ᾧ τὰ δύο ΑΑ . . . στέφανος, ἐφ' ᾧ II 701 col. II ἐπ' Εὐβούλου στέφανοι ἐπέτειοι· στέφανος, ᾧ ἔστεφάνωσαν οἱ στρατιῶται . . . τὸν δῆμον στέφανος παρὰ Σαμοθράκων . . . στέφανος παρὰ Σαμοθράκων usw. II 814 a Β οἰκία ἐν Δήλῳ ἱεραῖ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Δηλίου· οἰκία ἐν Κολωνῷ.

Abweichend von dieser Fassung wird das Substantiv nur zum ersten Posten wiederholt, die übrigen werden nur durch die fortlaufende Zahlenreihe bezeichnet: Inventar aus Delos Michel 815, 107 ff. στέφανοι χρυσοῖ ΔΙΙ· στέφανος ὁ πρῶτος . . . ἄγει σταθμὸν . . . ὁ δεύτερος ἄγει σταθμὸν . . . ὁ τρίτος ἄγει σταθμὸν usw.

In folgenden Fällen wird das Substantiv der Ueberschrift auch nicht zum ersten Posten gesetzt:

II 660, 23 ff. ὑδρίαὶ ἀργυραὶ πρώτης σταθμὸν . . . δευτέρας σταθμὸν . . . τρίτης σταθμὸν bis ἐβδόμης καὶ εἰκοστής σταθμὸν (II 661, 4 ff.). II 677 ὑδρίαὶ ἀργυραὶ καιναὶ πρώτης σταθμὸν . . . δευτέρα, σταθμὸν . . . τρίτη, σταθμὸν . . . Ἀθηναίας Νίκης ὑδρίαὶ πρώτη, σταθμὸν bis τετάρτη, σταθμὸν. II 678 (vgl. van Hille, Ἐφημ. ἀρχ. 1903, 142 ff. und Mnemosyne XXXII [1904] 325 ff.) ὑδρίαὶ ἀργυραὶ Ἀθηναῖς Πολιάδος, πρώτη, σταθμὸν bis ἐβδόμη καὶ εἰκοστή, σταθμὸν . . .

Zum Schlusse behandeln wir noch die Fälle, in welchen Wörter oder Sätze bei jedem oder mehreren Posten wiederholt werden, statt dass man daraus eine General- oder Teilüberschrift gemacht bzw. sie mit darin aufgenommen hat.

Statt einer Generalüberschrift werden wiederholt: In den Jahresüberschriften der Tributlisten und älteren Bauurkunden des 5. Jahrhunderts ἐπὶ τῆς . . . ἀρχῆς oder βουλῆς. IV 1, 179 A S. 161 Ἑλληνοταμίασι und I 180—183 παρέδομεν zu jedem Posten. I 117—140 ἐν τῷ Προνηίῳ, 141—160 ἐν τῷ νεῦ τῷ Ἑκατομπέδῳ, 161—175 ἐν τῷ Παρθενῶνι zu jedem Penteterisjahr; τάδε παρέδοσαν in jeder Jahresüberschrift. I 179 ἐπὶ Ἀφεύδους ἄρχοντος καὶ ἐπὶ τῆς βουλῆς, ἥ Κριτιάδης Φαεῖνου Τειθράσιος πρώτος ἐγραμμάτευε, ταμίαι ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας παρέδοσαν στρατηγοῖς ἐς Κόρκυραν in beiden Zahlungen. I 180—183 Ἀθηναῖοι ἀνήλωσαν ταμίαι ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας am Anfang eines jeden Jahres. I 540 mehrere Male ἐγ Χερρονήσῳ zu einem wahrscheinlich zu ergänzenden χωρίον, ἀγρός, οἰκία oder dergl. (vgl. Mitt. arch. Inst. XXVII [1902] 304). IV 1, 5 a S. 135 δημαρχῶν παρέδωκεν (ἀργυρίου κεφάλαιον) bei jeder Zahlung. IV 1, 225 k S. 174 ἀργύριον ἀπὸ τοῦ σίτου τῆς ἀπαρχῆς zu jedem Jahr. I 189 a ἐς τὴν διωβελίαν (Ἀθηναίᾳ Νίκῃ) bei jeder Zahlung. IV 1, 446 a S. 109 (Ἀθηναίων) οἶδε ἀπέθανον dreimal. II 784. 785. 786 ἐπιμελητῆς . . . ἀπέδοτο χωρίον zu jedem Posten. II 768 ff. und Michel, Supplément I 1537/1538 ἀποφυγοῦσα oder ἀποφυγῶν . . . φιάλην σταθμὸν H bei jedem Posten. II 809 a zu jedem Abschnitt der Zusatz ταύτην τὴν ναῦν (τριακόντορον) καὶ τὰ σκεύη παρέλαβεν Μιλτιάδης Λακιάδης ὁ οἰκιστὴς κατὰ τὸ ψήφισμα δήμου, ὃ εἶπε Κηφισοφῶν Χολαργεύς. Inschrift aus Tegea Michel 1343 Ξουθία

(παρκαθήκα) τῷ Φιλαλαίου am Anfang beider Legate. Inschrift aus Sparta, Röhl IGA 69 ἔδωκε (ἔδον) . . . τοῖς Λακεδαιμονίοις ποττὸν πόλεμον zu jedem Posten. Ebenso Inschrift aus Olympia, Dittenb.-Purgold 15 Ζευεῖα ποττὸν πόλεμον παρελάβομεν (?) . . . δραχμάς. Lakonische Inschrift, Tillyard The Annual of the Brit. School at Athens XIII S. 175 (Fortsetzung von Michel 946) Δαμίωνων ἐνίκη παῖς ἰῶν viermal. Die Uebergabegenstände des Pronaos im 5. Jahrhundert (CIA I 117—140) enthalten fast alle den Zusatz einer Form von ἀργυροῦς, die des Hekatompedons (I 141—160) einer Form von χρυσοῦς oder ἀργυροῦς. Wie sich diese leicht zu den Teilen τάδε ἀργυρᾶ, τάδε χρυσᾶ zusammenfassen liessen, ebenso die 15 ersten und die Posten des Parthenons von Nr. 35 ab zu den Gruppen τάδε χρυσᾶ, κατάχρυσα, περίχρυσα und ἐπίχρυσα. In den Urkunden des 4. Jahrhunderts von etwa 370 ab hat man allerdings solche Ueberschriften τάδε ἀργυρᾶ, τάδε ἀργυρᾶ ὑπόχαλκα usw. eingeführt (II 676 ff.), in solchen Fällen aber häufig das Attribut doch noch zu den einzelnen Posten wiederholt (s. o. S. 542). Die Ueberschrift des ersten Teils (τάδε χρυσᾶ) liess man einer Gepflogenheit des 5. Jahrhunderts folgend (s. Bd. LXV [1910] 13/14) aus, wenn ich Berl. Phil. Wochenschr. 1911, 854 den Anfang von II 677 richtig τῆς Νίκης τῆς ἐπὶ τοῦ δείνου ἄρχοντος ergänzt habe. In den nach Gegenständen geordneten Urkunden des 4. Jahrhunderts II 667 ff. und II 681. 695 und besonders II 701 (vgl. Bd. LXVI [1911] 41 und 44) wird 673 und 674 βύδρια und in den andern Inschriften vielfach die Bezeichnung derselben Sache wiederholt. Wird schon hierdurch recht unwahrscheinlich, dass eine Ueberschrift gesetzt war, so lässt es sich für II 700 direkt widerlegen, denn hier ist der Anfang der Schalen ohne die Ueberschrift φιάλαι erhalten. Die im Corpus II 701 Kol. I 43—45 ergänzten Ueberschriften οἰνοχόαι καὶ φιάλαι, Z. 77 κανᾶ müssen also als sehr problematisch betrachtet werden.

Mitunter haben zwei oder mehrere Posten hintereinander statt Teilüberschriften dieselben Zusätze oder näheren Bestimmungen.

In den Zahlungsurkunden I 184, 2.—5. Zahlung Ἑλληνοταμίαις καὶ παρέδροις, Ἀριστοκράτει Εὐωνυμεί καὶ συνάρχουσιν. IV 1, 179 C S. 160 ἀπὸ τῶν χρημάτων zu Ἀθηναίας Πολιάδος und Νίκης ἸΑθηναίας. IV 1, 184/185 S. 33 ὦν (οὗς) παρελάβομεν παρὰ τῶν προτέρων ταμιῶν und τῶν ἐπετείων, ὦν αὐτοὶ εὐνελέξαμεν. In der Erechtheionurkunde I 321, 1—20 θέντι . . .

Σίμωνι Ἄργυρ(ῆσιν) οἰ(κοῦντι) viermal; 20—28 unter der Rubrik ἐπὶ τῷ πρὸς ἕω τοίχῳ τῷ πρὸς τοῦ βωμοῦ zweimal θέντι, einmal ἐπεργασαμένῳ ταῦτα . . . Σιμίᾳ Ἄλωπε(κῆσιν) οἰ(κοῦντι), 28—43 unter der Rubrik ἐπὶ τῷ πρὸς βορέου τοίχῳ ähnlich Φαλάκρῳ Παιανιεῖ. In dem von mir Bd. LXI (1906) 226 als die Fortsetzung dazu vermuteten Stück IV 1, 321 S. 150 Z. 19 unter der Rubrik ἐπὶ τῷ τοίχῳ τῷ πρὸς τοῦ . . . Ἀμεινιάδῃ ἐγ Κοι(λῆσι) οἰ(κοῦντι) dreimal. I 321 a col. I 29 ff. πρίσταις καθ' ἡμέραν ἐργαζομένοις δυοῖν ἀνδροῖν δραχμὴν τῆς ἡμέρας ἐκάστης Ῥαδίῳ ἐν Κολλυτῷ οἰκοῦντι καὶ συνεργῷ zweimal. Col. II 12 ff. τὸ κυμάτιον περικολλήσαντι ἃ προσεμισθώσαμεν, δυοῖν δραχμαῖν ἕκαστον τὸ ὄπαιον, ὄπαια ἕξ zweimal. b II 2 ff. τὰ καλύμματα ἐξεργασαμένῳ . . . δυοῖν δραχμαῖν ἕκαστον τὸ κάλυμμα zweimal. c II 75 ff. χάλκας ἐργασαμένοις mindestens fünfmal usw. II 678 A (van Hille, Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1903, 147 und *Mnem. syne* XXXII (1904) 325) Kol. III, II 733 A Kol. II und II 735 πρὸς τῇ παραστάδι je zweimal. II 739 παρὰ ταμίου στρατιωτικῶν . . . ἄδους Παιανιωῶς zweimal. II 741 a παρὰ ἱεροποιῶν, παρὰ στρατηγῶν; b παρὰ ἱεροποιῶν; c παρὰ ἱεροποιῶν stets je zweimal; d παρὰ στρατηγῶν dreimal. II 728 ἦν ἐποίησαντο ταμίαι . . . ἐκ τῶν κατὰ μικρὸν παραδιδομένων zweimal. II 807 a 15—25 und 26—31 ἀπελάβομεν σκευὴ ξύλινα τετρήρων zweimal, b 80—152 τῶν ἀπὸ τῆς σκευοθήκης περιγενομένων dreimal; ebenda καταπαλτῶν dreimal. In Uebergabeurkunden wäre es möglich gewesen ausser einer Obereinteilung nach Metallen oder Gegenständen noch Untereinteilungen nach gleichen Gegenständen oder Metallen vorzunehmen. So konnten zB. in den Gegenständen des Pronaos (CIA I 117—140) ausser der Generalüberschrift τάδε ἀργυρᾶ noch Unterabteilungen φιάλαι, ποτήρια, λύχνοι und ἀργυρίδες gemacht werden. Einen Versuch dazu könnte man in der Sonderaufführung der ὑδρίαῖ ἀργυραῖ in den Kolumneninschriften II 677. 678 ua. sehen. Hier liegt aber keine Disposition vor, sondern nur eine Fortsetzung oder Herübernahme der gleichen Fassung, welche diese Gegenstände bereits früher gehabt haben (vgl. II 652).

Mehrere Arten von Inschriften setzen sich aus einer Anzahl von Einzelteilen zusammen, welche in ihrer Fassung so konform sind und so viel Wiederholungen zeigen, dass sie sich, wenn man die Wiederholungen herausnimmt, leicht in Form von Tabellen darstellen lassen.

In erster Linie die Zahlungsurkunden des 5. Jahrhunderts in Athen.

CIA IV 1, 179 A S. 161 (ohne 'Ελληνοταμίασι, wozu vgl. S. 544) und I 273.

δόσις	ἐπὶ τῆς πρυτα- νείας	πρυτα- νεούσης	ἡμέραι ἐσεληλυ- θυῖαι ἦσαν	Summe	ταῦτα ἐδόθη oder ἦγε τῆ ἐς Ποτει- δαιαν στρα- τιῶ
— (vgl. Rh. Mus. LXV [1910] 14)	Π]ανδιονίδος	—	—	—	—
[δευτέρα]]ντίδος	—	—	—	—
τρίτη	—	—	δώδεκα	Δ[—
[τετάρτη]	—	—	εἴκοσι	ΗΡΔ	—
[πέμπτη]	—	—	κα]ι δέκα	ΔΔ	—
[ἕκτη]	Αἰ[. . . .	—	τέττα]ρες καὶ δέκα	. .]ΗΗΡΔΔ	—
[ἑβδόμη]	Ἴπποθων[τί- δος]	—	ΞΕ	ΔΔΔΔ	—
[ὀγδόη]	Ἴπ[οθων]- τίδος	—	—	ΔΔΡΡΔΔΔΡ	—
—	Ἴπποθωντί- δος	—	—	—	ταῦτα ἐδόθη Καρκίνω [Θο- ρικίω
[δευτέρα]]ντίδος	—	—	—	Καρ]κίνω Θο- ρικίω usw.
δόσις	ἐπὶ τῆς πρυτα- νείας	πρυτα- νεούσης	ἡμέραι ἦσαν ἐσε- ληλυθυῖαι oder ἐσελη- λυθείας . . ἡμέρας τῆς πρυτα- νείας	Summe	τόκος τοῦ- των
—	Κεκροπίδος]	δευτέ[ρας]	τέτταρες	ΔΔ	ΡΡΗΔΔ]ΔΡ+
δευτέρα	Κεκροπίδος	δευτέρας	—	Ρ	ΤΤΧΡΗΗΗΗΡ ΔΔ
τρίτη	Παν[διονί- δος]	τετάρτης	πέντε	Δ[ΔΡΤΤΤΡΡ ΔΔΡΗΗ	ΤΧΡΗΗΔΡΗΗ ΗΗ
τ[ετάρτη]	Ἀκαμαντίδος	[ὀγδόης]	πέντε	ΔΔΔΔ	usw.
[πέμπτη]	Ἀκαμαν[τί- δος]	ὀγδόης	ΞΕ	Η	usw.
ἕκτη	Ἐρε[χθίδος]	δεκάτης	ἑπτά	usw.	usw.

Ebenso in den drei letzten Jahren der Penteteris und in den andern Urkunden.

Die Baurkunden:

CIA I 289—296

γραμματεύον- τος	ἐπιστάται	λῆμμα	ἀνάλωμα	τοῖς νέοις ἐπιστάτησι παρέδομεν
289 —	—	—	—	—
290 . . . υο . . . ε . . . ο	—	—	—	Χ . . .
291 [Ε]ὑχαρί[. . . [Α]φιδναίου	. . . ιος, Ἐνλο ΗΗ ^Π ΔΔΔΠ	. . . ΔΔΠΗΗ	—
292 . . . υνέως . . . [Τει- θ]ρασίου	. . . ς Κηφι[σιε]ύς . . . ἰεύς, Ζ	ΜΜ[τ[αὐτόν]	—
293 Φ[λ]ωνος . . . Πρ[ο]βαλισίου	. . . ε . . . εο(ως) Κυδ- [. . .]ων Κήττιος . . . θεν, Δημε . . . Ἀρ- χίλλος	Μ[Μ]ΜΧΧΧΧΠΗ	τα[ὐτόν]	usw.

I 322 Kol. I

(λίθους)	μῆκος	πλάτος (ὕψος)	πάχος
III πλίνθους ἀθέτους	τετράποδας	δίποδας	τριῆμιποδίους
I μασχαλιαίαν	τετράποδα	τρίποδα	τριῶν ἡμιποδίων
Γ ἐπικρανίτιδας	τετράποδας	τρίποδας	τριῶν ἡμιποδίων
γωνιαίαν	ἐπτάποδα	τετράποδα	τριῶν ἡμιποδίων
γογγύλος λίθος . . .	δεκάπους	τριῶν ἡμιποδίων	
II ἀντιμόρω τοῖς ἐπι- στυλίοις	τετράποδε	πεντεπαλάστω	
I κιοκράνον ἄθετον	[δίπου]	τριῶν ἡμιποδίων	τριῶν ἡμιποδίων
Γ ἐπιστύλια ἄθετα	ὀκτώποδα	δυοῖν [ποδοῖν] καὶ παλαστής	[δίποδα]
II ἐπιστύλια	ὀκτώποδα usw.	δυοῖν ποδοῖν καὶ παλαστής	δίποδα

Kol. II

(λίθους)	μῆκος	πλάτος	πάχος
ΔII	ἕκποδες	δίποδες	ποδιαῖοι
Γ	τετράποδες	δίποδες	ποδιαῖοι
I	πεντέπους	δίπους	ποδιαῖος
ΓII γείσα	τετράποδα	τρίποδα	πεντεπάλαστα
Γ ἑτέρων			
III τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς	τετράποδα	τρίποδα	πεντεπάλαστα
II γωνιαῖα ἐπὶ τὴν πρό- στασιν	ἕκποδε	τετάρτου ἡμιποδίου	πεντεπάλαστα
[I] ἐπὶ τὸν τοῖχον τὸν πρὸς τοῦ Πανδρο- σε[ίου]	ἐπτά ποδῶν καὶ ἡμιπο- δίου	τριῶν ποδῶν καὶ ἡμιποδίου	
I	ἕξ ποδῶν	τριῶν ποδῶν καὶ παλαστής	πεντεπάλαστον
ΓI αἰεταῖοι τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς	ἐπτάποδες	τριῶν ποδῶν καὶ ἡμιποδίου	ποδιαῖοι
II ἑτέρω	πεντέποδε	τριῶν ποδῶν καὶ ἡμιποδίου	ποδιαῖοι

(λίθους)	μήκος	πλάτος	πάχος
γείσα ἐπὶ τοὺς αἰετοὺς	τεττάρων ποδῶν καὶ ἡμιποδίου	πέντε ἡμιποδίων	ποδιαῖα
III θύραι λίθιναι	ὀκτῶ ποδῶν καὶ παλαστής	πέντε ἡμιποδίων	
τῷ βωμῷ τῷ τοῦ θυηχοῦ λίθοι πεντελεικοί III	τετράποδες	δυοῖν ποδοῖν καὶ παλαστής	ποδιαῖοι
usw. vgl. IV 1, 322 S. 152.			

I 321

(λίθους) θέντι Σίμωνι Ἀγρῦλ. οἰκ.	μήκος	ὕψος (πλάτος)	πάχος
	[τετράποδα]	—	—
	[δίπο]δας	δί[οδ]ας	ποδια[ίους]
	—	δι[πο]δος	—
ἀντιθέματα . . . οὐ [τῆς] στοᾶς	παλαστής δεόντων τεττάρων ποδῶν	δίποδα	τριπάλαστα
ἕτερα ἀντιθέματα . . . θέντι Σιμίᾳ Ἄλωπε. οἰ	τετράποδα	δίποδα	τριημιπόδια
	[δ]ι[ποδ]α	δίποδα	ποδιαῖα
ἀν[τιθέματα] θέντι Φαλάκρω Παιανιεῖ	[τετράπ]οδα	δίποδα	[τριπάλασ]τα
	ὀκτώποδας	δίποδας	ποδιαίους
[ἀντιθέμ]ατα . . . ἕτερα ἀντιθέματα	τετρά[ποδα]	δίποδα	τριπάλαστα
	—	—	—

IV 1, 321, 2 S. 150

(λίθοι)	μήκος	πλάτος	πάχος
κ[ορυφαίου καὶ] ἀντιθέματος	πεν[τεπόδων]	τρι[πόδων καὶ ἡμιποδίου]	ποδιαίων
τῶν πρὸς τῷ κορυφαίῳ καὶ ἀντιθεμάτων	ἑπταπόδων	τριπόδων	ποδιαίων
κερκιδιαῖοι καὶ ἀντιθεμάτων	πεντεπόδων	τριπόδων	ποδιαίων
κορυφαῖον	τετράποδα	τετράποδα	τριημιπόδιον
τοῦ ὑπὸ τῷ κορυφαίῳ καὶ ἀντιθέματος	ἑπταπόδων	τριπόδων	ποδιαίων
κερκιδιαίου καὶ ἀν[τιθέματος]	πεντέποδος	[τριημιπο]δ[ίου]	ποδιαίου

Attische Bergwerksurkunde, Oikonomos Mitt. arch. Inst. XXXV (1910) 286 ff. Kol. B und C.

	ἀπεγρά- ψατο μέ- ταλλον (καί κατατομήν)	Demos	Qualität	Name	βορράθεν	νοτόθεν	πρὸς ἡλίου ἀνιόντος ἢ δυο- μένου	ὠνη(τή)ς	Summe		
	Φανόστρατος	Θορικοὶ	παλαιὸν ἀνα- σάξιμον	στήλην ἔχον	—	χωρίον	ὁδός	χωρίον	Εὐετίων	HE	
		ἐπὶ Λαυρέῳ ἐν τῷ λόφῳ τῷ Βαμβιδέῳ ἐπὶ Λαυρέῳ	ἀνασάξιμον παλαιὸν ἀνα- σάξιμον	”	Εὐδότειον Ἡρωικόν	φελλεύς ἐργαστήριον καὶ .. μέταλλ.	ὁδός Τεισιακὸν μέ- ταλλον	ἐργαστήριον —	Κλεώνυμος Εὐθυκράτης	H ^π H ^π	
	᾽Ονήτωρ Μενέξενος	Θορικοὶ	ἐργάσιμον	”	Ἐρμαικόν Ποσειδωνια- κόν	περίβολος Αἰσχίνης	ἐργαστήριον ἐργαστήριον	ὁδός λόφος	ὁδός χωρία	᾽Ονήτωρ Μενέξενος	H ^π H ^π
	Λυσανίας	ἐπὶ Λαυρέῳ	ἐργάσιμον	”	Ἐρμαικόν				Λυσανίας	H ^π	
Bannier	Ἰδρος	᾽Αμφιτροπή- σι [᾽Αμφιτρο- πήσι]	παλαιὸν ἀνα- σάξ.	”	Διοσκουρ[ι- κόν]		Ἰεγόμενον	ἐργαστή- ριον	ὁδός	᾽Αριστοτέλης	
	Θεόδωρος	[᾽Αναφλυσ]- τοῖ	παλαιὸν ἀνα- σάξ.	”	Δημητρια- κόν	ἐργαστήριον	[ἐργαστή]- ριον	—	μέταλλον	Ἰδρος	
	Αἰσιμίδης	”	”	”	᾽Απολλωνια- κόν	ἐργαστήριον	ὁδός	—	Θεόδωρος		
	Τιμοκλείδης	”	”	”	Ἡρωικόν ᾽Αρτεμισια- κόν		ὁδός ὁδός	[χαράδρα] ἐδάφη	ὁδός	Αἰσιμίδης	AΔ
	᾽Επικράτης		ἀνασάξιμον	”	Ποσειδωνια- κόν	μέταλλον	μέταλλον	ἐδάφη	χαράδρα	Τιμοκλείδης	AΔ
	Εὐβίος	”	”	”	᾽Αρτεμισια- κόν	ἐδάφη	[ἐργαστή]- ριον	Μειειάδης	ὁδός	᾽Επικράτης	AΔ
	Τιμοκλῆς	Θορικοὶ	παλαιὸν ἀνα- σάξ.	”	Φάνειον	λόφος	ἐργαστήριον	ἐργαστή- ριον	ὁδός	Εὐπόλεμος	HAΔA
550									usw. vgl. II 780 ff.		

Seurkunde, Sundwall Mitt. arch. Inst. XXXV (1910) 38 ff. Kol. II Z. 19 ff. und CIA II 793 f.

(τριήρης)	(Alter)	ἔρπον	τριήραρχος	τῶν κρεμαστών	ἔχουσι	τῶν Ευλείων
Λαμπρά			Ἀρχέδημος Πιθεύς	σχον(ία), ἀγκύρας δύο	ἐντελή πλὴν ταρρόν και ...	κοντούς III, κλιμακίδας ...
Εὐπορία			Δημοτέλης, Φιλίνος	ὑποζώματα .. ἀγκύρας δύο	ταρρόν ἐντελή	κλιμακίδας δύο, κον-
᾽Αφρέθια			Λυσίππος, Μελέσανδρος	σχοινία, ἀγκύρας δύο	τῶν ...	κλιμακίδας δύο, κον-
᾽Απο ... ἄ- τητα			Ἰδραστός, Λεπτινῆς	ἀγκύρας δύο, ὑπόβλημα, κε- ραίας ...	ταρρόν, κοντούς III	
Νικηφορία			Διοσιεΐθης, Σιώστρατος	ραίας ...	κοντούς III	
Κρήτη			Χαιρέστρατος, Ἀριστομένης	σχον(ία)	ἐντελή	
Σιώζουσα			Ἀπολλόδωρος, Τιμοκράτης	ἰστίον, παραρύματα λευκά ...	κλιμακίδε δύο, κοντῶ δύο ...	
Δωρίς			Ἀπολλόδωρος, Τιμοκράτης	Φιλίνος, Δημομένης	σκευὸς οὐδὲν ἔλαβον	
Ἡ[γεμονία]			Φανόστρατος, Δωρόθεος	Φανόστρατος, Δωρόθεος	σκευὸς οὐδὲν [ἔλαβον] oder [ἔχουσιν]	
Νίκη	τῶν καινῶν	Πιστοκράτους	Χαβρίας	Δεινίας, Λεωχάρης	σκευὸς οὐδὲν ἔχουσιν	
Ἡγεμονία	"	Λυσικράτους	Κάλλιππος	Χαβρίας	κωπέας HH	
Εὐδοξία	τῶν καινῶν	Ἱεροφάντος	Ἀρισταιχίμος	ἐντελή	ἐντελή	
Βάγκη	"	Ξενοκλέους	Τιμόθεος, Θεόεενος	ἰστίον, ὑπόβλημα, κατάβλη- μα ...	κωπέας HH	
Ναύκρατις	"	"	Χαρικλείδης, Καλλίστρατος	ἐντελή	κωπέας HH	
Εὐδία	"	[Ἀριστο]κλέους	Φιλίππος, [Πολυ]κλής	ἰστίον, ὑπόβλημα, κατάβλη- μα ...	κωπέας HH	
᾽Αμειπτος			Κλεοτιμίδης, Κεφαλίων	ἐντελή	(ἐντελή) τὴν ἰστοῦ ἀκατέου	
᾽Ροδωνία				usw.	ἰστὸν μέγαν, κεραίας μετὰ [λας ...	
Πολυνίκη		Λυσικλέους	Πολύευκτος, Κρατίνος	ὑποζώματα, ἰστίον, τοπέα ...	ταρρόν, πηδάλια, κλιμακίδας ...	
Ἡγησῶ		Ἱεροκλέους	Ἀριστοκλῆς, Περίανδρος	παραρύματα τράχινα	ταρρόν, κοντούς, παραστάτας ...	
Φήμη		Λυσικλέους	Ἀλκιθένης, Τιμοκράτης	ὑποζώματα, παραρύματα ...	ταρρόν, πηδάλια, κλιμακίδας ...	
Ἀχιλλεία		Ἀλέξπτου	Ἰης, Ἰωφρος			
		᾽Αμύντου	᾽Αβρωνίδης, Ἰένικος			
		Ξενοκλέους	Πολυκράτης, Πολυκλῆς	ὑποζώματα, ἰστίον, τοπέα ...	κλιμακίδας, κοντούς, παραστάτας	
᾽Αμειπίλις			Λυσίππος, Δωρόθεος		ταρρόν, πηδάλια, κλιμακίδας ...	

κύπας

θρα- νίτι- δας	ἀδο- κί- μους	ζυ- γίας	ἀδο- κί- μους	θαλα- μίας	ἀδο- κί- μους	περί- νεως	ἀδο- κί- μους	ταρ- ρόν	ιστόν	ἐνδει
			ΙΙΙΙ	Ϝ	ΙΙΙ	ΔΔΓ- ΙΙΙΙ	Ι	»		κωπῶν θα- λαμίων
	ΓΙΙ	ΔΔΔ- ΔΓΙΙΙΙ	Γ	ΔΔΔ- ΔΓ	[. .]Ι	ΔΔΓ- ΙΙΙ	Ι			
			ΙΙΙΙ	ΔΔΔ- ΔΓΙΙΙΙ	Γ	ΔΔΓ- ΙΙΙ				
			ΓΙ	ΔΔΔ- ΔΓΙΙ	ΓΙΙ	ΔΔΔ- ΓΙΙΙ	ΙΙ		μέ[γαν]	
				Ϝ	ΙΙΙΙ	ΔΓ		Ι	ἀδ]όκιμον θριπήδεστον	
ϜΓΙΙΙΙ	ΙΙΙ]Ι	Γ	ΔΔΓ			μέγαν	
						ΔΔΔ	usw.			
				ΔΔΔ- ΔΓΙΙ	ΓΙ				μέγαν σαπρόν	
				ΔΔΔ- ΔΓΙΙ	ΓΙΙ	ΔΔ[...			μέγαν θριπήδεστον	
		ϜΙ	ΙΙΙ	Ϝ	ΙΙΙΙ					
ΔΔΔ- ΔΓΙΙΙΙ	ΙΙ	ΔΔΔ- ΓΙΙ								παραθεῖναι Ἄμφικ[
ϜΓΙΙΙΙ									μέγ[ας	

Name der Triere							
παλαιά	αἰχμάλω- τος	ἀνεπικλή- ρωτος	πηδάλια	παρα- στά- τας	κοντούς	κλι- μακί- δας	κεραίας
66-68 Ἀσκλη]η- πιάς ἀνεπι- κλήρωτος 68-69			”				
69-71 72-74			II		II	I	μεγάλ.] μεγάλοι
II 789 b 1-10 Νίκη ἀνε- πικλήρωτος 12-24 Δημο- κρατία 29-39			[II]	III	I	[II]	[II] ἡ ἑτέρα ἀδόκιμ. [μεγάλας] μεγάλας [II] ἀκατέιους [II]
			I]I		I]I, τοῦτων ἀδόκ. ὁ εἰς		
			[II]	I	III	I]I	

Mit dieser Auswahl von Fällen und Beispielen können wir uns begnügen. Es wäre nicht schwer, ihre Anzahl noch zu vergrössern. Wichtiger scheint es aber, eine Nutzenanwendung davon zu machen. Es muss nämlich sehr zweifelhaft erscheinen, ob die Herausgeber von Texten mit Recht Wiederholungen einklammern, wie man es so häufig beobachten kann. Folgende Stellen habe ich mir gelegentlich notiert, in denen nach meiner Meinung das Verbum vom Autor wiederholt und in der Uebersetzung mit Recht beibehalten ist. Lysias 6, 44 οἱ . . . ἄλλοι μνηστὰι . . . ἡγούμενοι ἀποδημοῦντες μὲν Ἀθηναῖοι καὶ ἐπίτιμοι δόξειν εἶναι, ἐπιδημοῦντες δὲ παρὰ τοῖς πολιταῖς . . . πονηροὶ δόξειν καὶ ἀσεβεῖς εἶναι. Isaeus 3, 52 οὗτος δὲ οὔτε τῷ Ἐνδίῳ . . . ἀμφισβητῆσαι ἡξίωσεν οὔτ' ἐγγυήσαντα τὴν ἀδελφιδῆν . . . εἰσαγγεῖλαι πρὸς τὸν ἄρχοντα ἡξίωσεν. Aeschines 2, 76 τὴν δ' εἰς Σικελίαν στρατείαν φυλάττεσθαι . . . καὶ τὴν τελευταίαν ἀβουλίαν φυλάξασθαι. 2, 99 ἐν παισὶ μὲν γὰρ ὦν (Δημοσθένης) ἐκλήθη . . . Βάτταλος, ἐκ παίδων δὲ ἀπαλλαττόμενος . . . Ἀργᾶς ἐκλήθη. 3, 121 ἐναργῶς γέγραπται ἐν τῇ ἀρᾷ κατὰ τῶν ἀσεβησάντων . . . καὶ τελευταῖον ἐν τῇ ἀρᾷ γέγραπται . . . 3, 184 ἐπιγέγραπται γὰρ ἐπὶ μὲν τῷ πρώτῳ τῶν Ἑρμῶν . . . ἐπὶ δὲ τῷ δευτέρῳ . . . ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἐπιγέγραπται Ἑρμῆ. 3, 214 ὁ μὲν γὰρ Κτησιφῶν οὐ τὸ καθ' ἑαυτὸν φησι φοβεῖσθαι . . . ἀλλὰ τὴν τοῦ Δημοσθένους ἐν τῇ πολιτείᾳ δωροδοκίαν φησὶ φοβεῖσθαι. Bei latei-

κώπας										
θρα- νίτι- δας	ἀδο- κί- μους	ζυ- γίας	ἀδο- κί- μους	θαλα- μίας	ἀδο- κί- μους	περί- νεως	ἀδο- κί- μους	ταρ- ρόν	ἰστόν	ἐνδεῖ
	III	PII	II							
PIII					IIII	ΔΔΠ- IIII	I		μέγαν	
		PI	II	ΔΔΔΔ			II		μέγας	
PI[Δ]	I		III		PI	[Δ]ΔΔ				
	II	ΔΔΔ]- ΔPIII		ΔΔ- Δ[Δ	Δ		I		μέ[γαν ἀδόκι]μον ἀκάτειον, μέγαν	κωπῶν θα- λαμίων II usw.
								„		

nischen Autoren Quint. decl. 337 p. 329 uxorem tibi invenire facile est et liberos tibi alios educare facile est. Gellius 16, 3 (lemma) ut tolerari . . . inedia possit et tolerari fames. Epit. Alex. 2 corporis sui custodes multos instituit Alexander itemque Darii fratrem Oxyatrem instituit. Hier. in Ezech. 6, 6/7 p. 58 ut conterantur delubra . . . et omnia opera montium conterantur; vgl. folgende Dichterstellen, in welchen kaum Anaphora beachtet ist: Verg. ecl. 4, 24 occidet et serpens et fallax herba veneni occidet. Aen. 7, 253 nec purpura regem picta movet nec sceptrata movent Priameia. 7, 360.

Auf Wiederholungen anderer Wortklassen in den Texten, für die mir auch mehrere Beispiele zur Verfügung stehen, wollen wir hier des Raumes wegen nicht näher eingehen.

Andererseits müssen wir aber auch darauf hinweisen, dass die Ausdrucksweise durch die Wiederholung nicht die einzige in den Inschriften ist, sondern dass die einfache nicht minder häufig ist. Da diese aber nichts Auffallendes hat, brauchen wir sie nicht durch Beispiele zu belegen. Als Grund der Wiederholungen, um dies noch kurz zu erwähnen, werden wir wohl meistens das Streben nach Deutlichkeit bezeichnen müssen. Bei den Uebergabe- und Zahlungsurkunden kommt noch die allmähliche Entstehung im Laufe eines oder mehrerer Jahre hinzu.

München.

Wilhelm Banner.